

Télika

Diákélet

Tudomány

Kultúra

Egyházi körkép

Tartalom

Meghívás 4

Áhítat

Alef, a kezdet 5

Diákélet

Különleges nyár 7

Velence, avagy az első évfolyam gólyatábor élményei 9

Interjú Székely Tamással 12

A minőség ára 16

Tündérország legkisebb szeglete—Zsobok 17

Advent színei: fekete, szürke, fehér 20

Tudomány

Öröm és Bánat 25

Úrvacsora és szesztilalom 1919-ben 29

Házasság és homoszexualitás a biblia tükrében 40

Kultúra

Könyvajánló 48

Titkos metamorphosis 50

Régizene ma 53

Egyházi körkép

„Ezek a mai fiatalok” – szervezeti körkép, 1. rész 55

Lelkésztovábbképzésről 60

Beszélgetés Ivan Pattersonnal 64

Meghívás

„Erővel olvasni. Néha nagyobb erővel olvasni, mint amilyen erővel az írás készült, melyet olvasol. Áhítattal, szenvedéllyel, figyelemmel és kérlelhetetlenül olvasni. Az író fecseghet; de te olvass szűkszavúan. (...) Soha nem olvasni fitymálva, mellékesen, mint akit egy isteni lakomára hívtak, s csak a villa hegyével turkál az ételekben. Elegánsan olvasni, nagylelkűen.”

Márai Sándor gondolataival köszöntjük a Téka olvasóit! Gondoskodással készült, gondos kezekbe!

Milyen ez a „lakoma”?

Igyekeztünk mind az ínycsemegeknek, mind a hagyományos ízek kedvelőinek eleget tenni. Éppen ezért a régi Téka formáját nem elhagyva, új elemekkel tarkítottuk jelenlegi számunkat. Négy „sarok”, négy „fogás” van terítéken: diákélet, tudomány, kultúra és egyházi körkép. Diákélet: mert ez a mi, közösségünk lapja. Tudomány: hiszen teológusok vagyunk. Kultúra: mint lényünk része. Egyházi körkép: mert benne élünk.

Ezúton pedig szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak, kik lelkesedéssel és lelkiismerettel tettek meg mindent annak érdekében, hogy ez a „lakoma” létrejöhessen!

Köszönjük mindenkinek, ki egy-egy írással hozzájárultak ehhez, továbbá azoknak is, kik a háttérmunkálatokban is szorgoskodtak. Név szerint: dr. Zsengellér József, dr. Siba Balázs, Czikó Györgyi, Horváth Tünde, Jobbágy Ida, Kerékgyártó Klaudia, Rákosi Réka, Török László.

Végezetül pedig a Hallgatói Presbitérium támogatásáért is hálásak vagyunk!

Meghívással a Szerkesztők: Bogyó Zsófia és Masri Mona Aicha

Alef – a kezdet (Zsolt 119,1-8)

*Boldogok, akiknek az útja tökéletes, akik az ÚR törvénye szerint élnek.
 Boldogok, akik megfogadják intelmeit, teljes szívvel keresik őt,
 nem követtek el álnokságot, hanem az ő útjain jártak.
 Te megparancsoltad, hogy utasításaidat pontosan megtartsák.
 Bárcsak állhatatosan járhatnék utadon, megtartván rendelkezéseidet!
 Akkor nem vallanék szégyent, ha figyelnék minden parancsolatodra.
 Tiszta szívből adok hálát neked, tanulva igazságos döntéseidet.
 Megtartom rendelkezéseidet, ne hagyj el engem soha!
 Hogyan tarthatja tisztán életútját az ifjú? Úgy, hogy megtartja igédet.*

A 119. zsoltár aranyábécéjének első betűje az *alef*: a kezdet. Három ismeret világlik ki ezekből a sorokból: Felismerés, beismerés, megismerés.

Felismerés. *Boldogok, akiknek az útja tökéletes, akik az ÚR törvénye szerint élnek. Boldogok, akik megfogadják intelmeit, teljes szívvel keresik őt, nem követtek el álnokságot, hanem az ő útjain jártak.*

Az emberi élet folyamatos kívánsága, az emberek örök vágya, a múlandóság örökkévaló óhaja a boldogság, elérése. Az *alef* felismerése abban rejlik, ha felismerjük, csak az Isten szerinti élet a tökéletes élet. A boldogság az, ha az ember megfogadja és elfogadja Isten intelmit. Ha teljes szívvel keresi őt. Ha nem követ el álnokságot. Ha az Ő útján jár. Ez a boldogság forrása, ez a boldogság alefje. Ez az élet kezdete. Erre a felismerésre szólít fel ma is. Hol van a te boldogságod? Hol keresed boldogulásod? Hol van életed forrása, kezdete, alefje? Keresed-e Őt teljes szívvel? Nem cselekszel-e álnokságot másokkal szemben, Istennel szemben, magaddal szemben? Vajon az ő útján jársz-e? Ismerjük fel a boldogságot, az Benne rejlik. Aki a kezdet, akitől élünk, akiből élünk.

Beismerés. *Te megparancsoltad, hogy utasításaidat pontosan megtartsák. Bárcsak állhatatosan járhatnék utadon, megtartván rendelkezéseidet! Akkor nem vallanék szégyent, ha figyelnék minden parancsolatodra.*

A zsoltáros beismeri, hogy tudja, Isten már ismertette az emberrel az élet útját és meghagyta azt is, hogy azon járjon. Azt is beismeri a zsoltáros, hogy nem jár mindig helyes úton, nincsenek mindig pontos, Isten szerinti helyén az útjai, nem tartja meg mindig Isten rendelkezéseit. Azt is beismeri, hogy gyakran vall szégyent, gyakran sikertelen, gyakran boldogtalan. És mi? Beismerjük? Elismerjük? Ismerjük be, ha nem találjuk mindig a boldogság útját, ismerjük be, hogy bár tudjuk, merre keressük, hogy hol forrásozik, mégsem vagyunk állhatatosak keresésében és követésében!

Megismerés. *Tiszta szívből adok hálát neked, tanulva igazságos döntéseidet. Megtartom rendelkezéseidet, ne hagyj el engem soha!*

A felismerés és a beismerés megláttatja a zsoltárossal, hogy a világ történései, az élet eseményei nem esetlegesek. Nem önmaguktól és önmagukban zajló események. A felismerés és beismerés megismerteti vele, hogy mindezek mögött Isten igazsága rejtőzik. Az ő nem emberi igazság és mérték szerinti döntései irányítják a világot. Mert ahogyan igazságtalannak tartjuk gyakran a velünk történeteket, és igazságtalannak érezzük az ártatlanul szenvedőket, s a vétlenül meghalókat, úgy igazságtalan az értünk ártatlanul kereszthalált szenvedett Krisztus áldozata is. Ez a megismerés hálára indít, változásra sarkall és ragaszkodásra buzdít. Megismertük-e már Isten igazságát a körülötünk lévő világban? Megismertük-e már Isten igazságát saját életünkben? Megismertük-e már a nem emberi lépték szerinti Isten szabadító – héberül *Jésua* – igazságát? Ragaszkodjunk e megismerés révén a boldogság forrását, *alefjét* jelentő isteni rendelkezésekhez, úthoz, kérve hozzá az Ő segítségét!

Dr. Zsengellér József

Különleges nyár

Amíg szinte mindenki az évfolyamomból a szorgalmi időszak utolsó heteiben azon töprengett, hogy hova és mikor menjen diakóniai gyakorlatra, én egy kicsit másképpen közelítettem meg ezt a kérdést. A mi mintatantervünkben ugyanis még egy két hetes gyülekezeti gyakorlatra kellett csupán mennünk, s amikor arra gondoltam, hogy milyen is volt akkor, arra jutottam, hogy ez az idő kevés. Kevés ahhoz, hogy megismerjem az intézményt, az embereket, az ápolók hozzáállását, és ahhoz is kevés, hogy tudjam, min mennek keresztül mind a gondozók, mind az idősek.

Ezzel a háttérgondolattal jelentkeztem az Erasmus Szakmai Gyakorlatra, két hónapra. Egy idősek otthonát választottam ott, ahol a nagyszüleim is élnek. Azért erre esett a választásom, mert ezen a téren egyáltalán nem volt tapaszta-

latom, s azt sem tudtam, hogy tudnám-e őket szeretni, tudnék-e bármiféle kapcsolatot ápolni velük, vagy tudnék-e rajtuk bárhogyan is segíteni. De emellett azzal is tisztában voltam, hogy a gyülekezeteink nagy részét nem a fiatalok teszik ki, hanem ők, akik már tele vannak élettapasztalattal, rálátással, talán bölcsességgel. Ma pedig úgy gondolom, hogy jól tettem, hogy megismertem őket, mindannyiukat, akkor is, ha szomorúsággal töltenek el az emlékek, mert tudom, hogy egy részüket nem fogom többé látni, s akik még megérik azt az időt, amikor újra meglátogatom őket, talán már nem fognak emlékezni a közös időtöltéseinkre. Természetesen mindez, csak a búcsúzás napjaiban tudatosult bennem, hogy mennyire szívszaggató lesz, nem gondoltam volna, főleg az elején nem.

Az első néhány napban nem volt könnyű, ugyanis az otthonban nem voltak felkészülve egy olyan gyakornokra, aki semmilyen módon

nem jártas a betegápolásban, illetve a gondozásban. Viszont miattam sem volt könnyű, mert személyiségemből fakadóan nehezen nyitottam feléjük, és néha nem is értettem, hogy mások hogyan kezelhetik ilyen jól az adott szituációt. Mégis, a kezdeti nehézségek ellenére, minden reggel olyan nagy szeretettel üdvözöltek, hogy nem lehetett nem megszeretni őket.

Az első napok alatt kikristályosodott, hogy mik lesznek a napi teendőim, ami többnyire az étkezésben való segítséget és a személyes kapcsolatok ápolását jelentette. Minden napra voltak hozzám beosztva különböző személyek, akikkel időt töltöttem, akár beszélgetés formájában, akár úgy, hogy elvittem őket a városba kirakatokat, vagy éppen arra járó embereket nézni. S noha minden napnak ugyanaz volt a sémája, mindig valamiben különbözött, akár attól függően is, hogy milyen volt az idő, ami végtére nagyban befolyásolta az idősebb emberek, de néha még a gondozók hangulatát is. Így amikor 30 °C körüli hőmérsékletre lehetett számítani, mindenki felkészült a legrosszabbra, és azt hiszem igazuk volt. Ilyenkor fáradtabbnak érezték magukat az emberek, a kertbe sem tudtunk kimenni és étvágytalanabbak voltak az átlagosnál. Végül mérhetetlen biztonságot adott, hogy minden egyes nap, amikor felkeltem, tudtam, hogy mit kell aznap tennem, viszont ugyanígy szabadságot is éreztem, mert mindig átélhettem valamit, amit egészen addig nem.

De mivel teológusként mentem oda, így természetesen ezen a téren is igénybe vettek, hiszen minden reggel volt egy áhítat az otthonban, amit vagy a dolgozók, vagy egy-egy lelkész tartott a lakóknak. Idővel én is becsatlakoztam a sorba, s hetente kétszer-háromszor igyekeztem továbbítani nekik Isten üzenetét. Annak ellenére, hogy ez egy elég jelentős része volt az ottlétemnek, és akadt olyan, aki az alatt az idő alatt kezdett el áhítatra járni, amíg ott tartózkodtam; úgy gondolom, hogy mégsem ez volt az igazán meghatározó pontja az ottlétemnek. Sokkal inkább fontos az, ahogyan a nap hátralévő 7,5 órájában bántam az emberekkel. Sokszor nem volt könnyű, mégis reggelente,

amikor bementem az otthonba, olyan sok szeretettel tudtam feléjük lenni, és olyan örömmel, ami bizonyosan nem tőlem jött.

Ez alatt a rövid két hónap alatt sok mindent láttam, és tapasztalhattam. Láttam időseket beköltözni az otthonba úgy, hogy még minden nap reménykedtek, hogy hazamehetnek; láttam olyat, aki az alkoholizmus miatt került oda és annyi idős, mint a szüleim; láttam olyat, aki mellettem kapott agyvérzést és láttam szeretteket búcsúzni... Mégis biztatok arra mindenkit, hogy próbálja ki, milyen is egy ilyen helyen tölteni a mindennapokat. S az igazsághoz még az is hozzátartozik, hogy itt nem csak arról tanulhattam, hogy milyenek ők, milyen tünevényesek és mennyi szeretet és érzés van bennük, hanem sokkal több ajándékot kaptam általuk, sokkal többet tapasztaltam meg Isten szeretetéből, mint azt addig bármikor.

Lugosi Lili

Velence, avagy az első évfolyam gólyatábor-élményei

2015. augusztus 25-29. között gólyatáborban vehettünk részt Velencén a Timóteus-házban.

Az áprilisi felvételi feszült pillanatai után izgatottan vártuk a júliusi felvételt értesítő leveleket is. Sokat kérdezgettük egymást, hogy megérkezett-e már, és ha igen, akkor mi szerepel benne. Így augusztus 25-én már ismerősként köszönthettük egymást a Déli-pályaudvaron, ahonnan a vonatunk indult Velencére. Az utazás gyorsan telt, hiszen mindenkitől volt mit kérdezni, és mindenkinek volt mit mondania, lehetett az egy jó könyv, nyári élmények, Csillagpont vagy a még nem is olyan régről a gimnáziumi megpróbáltatások. Miután leszálltunk, a segítők szerint egy „rövid” séta állt előttünk. A Timóteus-házban a szo-

báink megkeresése után, rövid regisztráció következett majd megkaptuk a gólyapólót. A tényleges program Székely Tamás előadásával kezdődött, amely során megismertük a Schleiermacher-fát és a teológia különböző ágait. Az agytornát követték az ismerkedős játékok, így olyan dolgokat is megtudhattunk egymásról, amik elkerülték volna figyelmünket. A nap végére már kívülről tudtuk egymás neveit, és persze azt is, honnan érkeztünk.

Másnap reggel gitárszóra és éneklésre keltünk. A reggeli után tovább folytatódott az ismerkedés egymással és az előttünk álló feladatokkal. Ehhez dr. Siba Balázs tanár úr hozott érdekes feladatokat. Ez a nap sem telhetett el HP-s játékok nélkül, melyek tovább kovácsolták az évfolyamunkat. Ekkor találkoztunk a tábor legnehezebb kihívásával is: letenni egy botot úgy, hogy mindenkinek a mutatóujja hozzáér. Ezen az estén vendégünk volt Gottfried Richárd, akit az esti áhítat után a szolgálatával, tapasztalataival kapcsolatban bombázhattunk kérdésekkel. Különösen is megragadott minket az alapi gyülekezet.

Csütörtökön reggel az ébresztő után Petra reggeli tornát tartott nekünk, sajnos nem hagyta ki Laurenciát, de szerencsére nem kellett többször megismételniük. A reggeli után délelőtt dr. Zsengellér József dékán úr látogatott el hozzánk. Egy aktuális téma, a migráció bibliai felfogását néztük meg egy ó- és egy újszövetségi igé alapján, és kerestük a választ arra, hogy mi mit tehetünk az ügy érdekében. Délután Péntek Dániel, ötödéves hallgató érkezett hozzánk, aki bemutatta nekünk a héten már oly sokat emlegetett héber betűket. Este Bartos Gergely lelkész beszélt szolgálatáról és saját életéről.

A pénteki nap ígérkezett a legizgalmasabbnak, két vendég is érkezett hozzánk a Teológiáról. Elsőként Bölcsföldi András spirituális mutatta be a munkáját képek segítségével, majd ebéd után dr. Németh Dávid évfolyamvezető tanárunkkal ismerkedtünk meg. A vele eltöltött másfél óra rendkívül tartalmas volt, így nem bántuk, hogy picit borította a programok rendjét (rövidebb túrát tettünk). Este Bölcsföldi András tartott áhítatot, majd sütögetéssel és tűz körüli énekléssel zártuk a tábor utolsó estjét.

A szombati nap különösen gyorsan telt, hiszen a morzsaszedegetés, egy nagy imaközösség és a takarítás várt ránk a hazaút előtt. A már ismerős 2,6 km „rövid” sétát izgalmasabbá tettük, és a strandolók között vágunk át a bőröndökkel, de még így is sikerült elérnünk a vonatot.

A hét folyamán a HP tagjai, illetve a segítők gondoskodtak róla, hogy mind testileg mind lelkileg épülhessünk. Minden reggel tele voltak az asztalok étellel, mire sikerült kinyitni a szemünket, és aludni sem mentünk úgy el, hogy bárki éhes maradt volna. A HP tagjai a 2Tim alapján tartottak áhítatot minden nap, ami a kiscsoportos beszélgetések témáit is jelentették. Ezek során előttünk álló problémákról, akadályokról, és azok ellenszereiről, megoldásairól hallottunk. Hálásak vagyunk, hogy a felsőbb évesek nem elrettenteni akartak, hanem bátorítani minket az előttünk álló hat évre.

Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani azoknak a szervezőknek és segítőknek, akik a nyaruk utolsó teljes hetét ránk szánták. Hálásak vagyunk Tamásnak, Petrának, Lucának, Ottónak, Evelinnek, Lilinek, Gergőnek, Hajninak és Briginek, hogy nem hagytak minket éhezni, sem szomjazni, sem unatkozni, sem aludni.

Azóta már túl vagyunk jó pár héten, az évfolyamvacsorákon és a gólyaesten, de szívünkben még ott zengnek a gólyatábor szavai, dallamai, beszélgetései és maradandó élményei.

Czikó Györgyi

Interjú Székely Tamással

Székely Tamással beszélgettem, aki mesélt életének alakulásáról, és seniori feladatairól. Beszélgetésünk elején elmesélte, hogy élete milyen nem várt fordulatokat vett, és hogy az Úristen hogyan lépett be az ő életébe.

Gyermekkorában orvos szeretett volna lenni. Nyolc éves korában sajnálatos módon édesapja elhunyt autóbalesetben. Hatalmas változás állt be az életébe, kettesben maradtak édesanyjával. 1998 nyarán édesanyja kezdett először érdeklődni a hit dolgai iránt. A fasori gyülekezetbe kezdtek el járni. Istennek hála édesanyja hamar megtért. Együtt konfirmáltak.

Középiskolás éveiben a lelkészi és az orvosi hivatás melletti elköteleződés között őrlődött. Két évet járt Debrecenbe egyetemre, az Orvostudományi Karra. De Isten terve más volt. Elhívta, hogy majd egykor lelkészként álljon szolgálatába.

Az orvosi pálya, vagy a zene milyen kapcsolatban van a teológiai látásmódoddal? Milyen más perspektívát adott neked?

A gyakorlatiasságot mindenképp segíti az orgonista munka, hiszen az istentiszteleteket évek óta belülről látom. Minőségi kérdés az egyházzene. A lelkésznek és az egyházzenesznek együtt kell működni a liturgiában a gyülekezet életében, mert ez egy minőségi kérdés nagyon sok tekintetben. Egészen más, ha szakember végzi ezt a szolgálatot. Azt gondolom, hogy azok az egyházak, melyek gyarapodnak, egyik döntő sikerfaktora, hogy minőségi egyházzenét művelnek. Ha tudnánk abban előrelépni, hogy költünk hangszervásárlásokra is, az beindíthatná a kulturális életet is.

Az orvosin tanultak segítettek megérteni, hogy az emberi test olyan, mint egy szentély. Segítettek annak mélységeibe belelátni. Látni a szerveket, azt a szeretetet, ahogy Isten megformált minket, és ehhez képest borzasztó érdekes azt nézni, hogy a teológiát, a teológiatörténetet végigjárva milyen szinten kiábrándult az emberből. Ha megnézzük a kezdeteket, az ember az a csodálatos lény, akinek a testét magára öltötte Jézus. És eljutunk a mai gondolkodási valóságig: az ember értéktelen, bűnös, halálra méltó, tűzre kellene vetni. stb. Szinte szemét státuszba csúszik az ember. Különösen is az emberi test, mert még ha valami értékes, az emberi lélek vagy a szellem. Ezzel én nem értek egyet. Mert az antropológiai látás döntő kérdés. Amíg az egyház és a teológia nem tudja tisztelni az embert, az emberit, addig ne gondoljuk, hogy meg tudjuk szólítani az embert. Ez szerintem akkor lehetséges, ha nem hasítjuk szét az embert és nem azt mondjuk, hogy mi lélekmentéssel, vagy tudatmentéssel foglalkozunk, hanem az emberrel – aki test lélek vagy test lélek és szellem. Valljuk a test feltámadását. A testet ne hanyagoljuk el! Én ezt nagyon fontosnak tartom.

Karunkon eddig kántori szolgálatot is végeztél. A zene hogy jött az életedbe?

Kisgyermekkoromtól nagyon szerettem a zenét. Inkább a klasszikus zenét. Azt tudni kell, hogy nekem nem volt ügyes a kezem gyermekkoromban. Fejlesztésekre jártam. Fel sem merült, hogy hangszeren kezdjek játszani az én béna kezeimmel. De a zene szeretete megmaradt.

Volt egy barátom, aki cimbalmozott az iskola tőszomszédságában lévő zeneiskolában. Én is akartam cimbalmozni, csak zene legyen. Közben elkezdtem templomba járni. Tanultam szolfézst, volt otthon szintetizátor, és elkezdtem az énekeket magamnak játszani. És kezdtem rájönni, hogy inkább zongoráznom vagy orgonálnom kellene. Autodidakta módon tanultam. Nagy felfedezések, sikerek és csalódások idő-

szaka lett. Ahhoz volt szerencsém, hogy Pálúr János orgonajátékát hallgathattam. Ha megtetszett egy hang, két-három órát próbálkoztam otthon, hogy rájöjsek. Bekerültem a kántorképzőbe hetedikes kisdíáként, tehát már korábban beléptem ennek az épületnek a falai közé. Ezután nem sokkal kötötték be hozzánk az internetet, megjelent az életben a YouTube, és elkezdtem hallgatni külföldi orgonistákat is. Az évek során sok helyen kántorizáltam: a Fasori gyülekezetben, a Baár-Madas Gimnáziumban, és még sok helyen. A Teológián is így jöttem szóba, mikor az elődeim már nem tudták folytatni a szolgálatot. Szeretem csinálni, ez felszabadít.

**A zenében fontos a harmónia. Átvitt értelemben, te seniorként mi-
ben törekszel a hallgatói élet harmóniájának elérésében, megtar-
tásában?**

A senior nagyon sok szempontból tud harmóniát meg diszharmóniát teremteni. Hangadó személy. S aki hangot ad, az tud örömet és bánatot is szerezni ezzel a tevékenységgel.

Azt fogalmaztam meg a diákoknak az ajánlatomban, hogy értelmes érdekképviselőként fogok gondolkodni, mivel a Hallgatói Önkormányzat minden egyes karon érdekképviselői szerv. A diákoknak vannak érdekeik. Fontosnak tartom, hogy a ránk vonatkozó szabályokat ismerjük. A harmónia megtartása mellett az esetlegesen fennálló érdeksérelmet próbáljuk úgy feloldani, hogy reális kompromisszumokat vállaljunk. Egy vagyok én is a hallgatók közül, sem többnek sem kevesebbnek nem érzem magam ettől. Csak van egy feladatom, a hallgatók hangja kell lennem bizonyos helyzetekben.

A másik része ugyanakkor az, hogy a hallgatói közösségen belül is kezelni kell a feszültségeket. Konceptió szintjén tartozik csak hozzám ez, mert ennek a rendszernek a működtetése a közösségi presbiter feladata. Alapvetően ebben az inspiráló közegben mi azt szeretnénk, hogy ha a hallgatók felfedeznék a saját lelkesedésüket, elhívásuknak az élményét – ami lehet már elhalványult – és felfedeznék azt a felnőtt

hívó ént, amihez sokszor nehéz út vezet, a gyermeki hit átalakulása, feladása. De ennek meg kell történnie, mert nekünk felnőtt módon kell majd emberek vezetését magunkra vállalnunk.

„A zene a csendhez legközelebbi állapot, ami kifejezi a kifejezhetlent.” (Huxley) Fontos neked a csend, a szavak nélküli időszak? Jellemző-e az életedre, hogy sok időt szánsz az Istenre figyelésre, a csendességre?

Eléggé túlvállalom magam. De ezzel együtt az életem valószínűleg összerogyna, ha Istenben nem tudnék megerősödni, és nem tudnék lélekben megújulni. Nincs belőve, hogy mikor van ez a lelkigyakorlatom, de az kétségtelen, hogy kisebb nagyobb megállásokban járulok az Isten elé. Vannak esti séták, amikor szeretem végiggondolni a dolgaimat, ezt sokszor Istennel gondolom végig. Szóval van helye a csendnek az életemben. A csend nagyon hasznos dolog. És nagyon biblikus is. Ez fontos, mert a zaj károsít. Sokszor nem csak külső zajok vannak, amiket könnyű észrevennünk, mert az egész idegrendszerünk rá van állítva, hogy befogadjuk azokat, hanem van olyan is, hogy mi magunk csináljuk a zajt, és néha a saját zajunktól nem halljuk az Isten hangját. Ilyenkor nagyon jó végiggondolni, hogy az Isten egy nagyon udvarias lény, ő nem beszél bele a mi szövegünkbe, megvárja, míg elhalkulunk és akkor kész megszólalni. Ezek nagyon értékes időszakok. Azt gondolom, hogy a lelkészeknek, teológusoknak szüksége van arra, hogy legyen spirituális feltöltődésük, saját csendjük. Le kell állni néha – nekem ez egy döntő felismerés volt, időnként próbálom ezt gyakorolni is.

Hogyan képzeld el magad öt év múlva? Mi az, amit kívánhatunk neked? Miben imádkozhatunk érted Isten előtt?

Köszönöm. Hát nekem a nagy szerelem az a szószék. Ha valami jót akar kívánni bárki, kívánjon egy szószéket, ahol hirdethetem az igét. Nekem az igehirdetés nagy öröm. Nem mondom, hogy nem akarok családot, megbízható egzisztenciát, akár egy kis tudományos munkát, doktori iskolát. De én arra kaptam elhívást, hogy hirdessem az

igét. És én abban reménykedem, hogy öt év múlva, aki összefut velem, az egy dolgos mindennapokban is helytálló lelkeszként fog engem megismerni. Reméljük, hogy ebben mégis helyt tudok állni és nem veszítem el a látásomat, meg az Isten megáld a mondanivalóval.

Kívánom neked, hogy Isten adja meg neked!

Kerékgyártó Klaudia

A minőség ára

Felkérést kaptam a TÉKA szerkesztőitől, hogy írjak néhány gondolatot arról a támogatási formáról, amelyet elhunyt tanárunk özvegye, Nagy Istvánné ajánlott fel a teológusok javára. Nagy István családjának közös döntése volt az, hogy a temetésre érkező több száz ember koszorúmegváltás formájában a kiemelkedő munkát végző és/vagy szociális értelemben indokolt teológus diákokat támogassa inkább. A gyászistentiszteletet követően hatalmas összeg gyűlt egybe a nagyszámú búcsúzó gyülekezettől, amely szintén mutatja, hogy mindenki azonosulni tudott a meghirdetett céllal. Így tehát nem csak Nagy István családjának, de mindenkinek hálásak vagyunk, akiknek fontos, hogy a jelenben formálódó teológus ifjúság ilyen jellegű segítségnyújtást kaphat.

Ennek a támogatási formának egy konkrét célja mindenképpen van: ez pedig a minőség. Sokat hallhattuk ezt eltávozott tanárunktól, de még rá való emlékezésünkben is ezt juttatja eszünkbe: minőség mindenek előtt. Ehhez kíván a család jó eszközöket a teológusok kezébe adni, minőségi teológiai könyvek formájában.

Mostanában magam is sokat gondolkodom Pista Bácsi szavain. Tizenkét éve, amikor elkezdtük a közös munkát, valahogy ezek a gondolatai nem ragadtak meg ennyire bennem, ahogy most. Ugyanakkor néha azon kapom magam, hogy kezdek hasonlókat mondogatni a diákoknak: minőség nélkül nem megy, vagy a minőség a fejekben kezdődik el.

A minőségnek viszont ára van. Edisontól származó szállóige szerint a zseni munkája 10% inspiráció és 90% izzadság. Ez a 90% az ár. Sok szellemi munka és sok lelki gyötrődés a teológus évek alatt is, sőt a lelkeszi szolgálatban is. Nekünk, akik „Pista Bácsitól” sokat tanulhattunk, egy lehetőségünk van, az ő munkamoráljából is erőt merítve, a minőségért izzadni, azt mindenek fölött kívánni és elérni akarni. Igen a minőségnek van ára, de míg az előbbi megmarad, addig az utóbbi feledésbe merül. Mert talán hallottuk korábban, hogy a minőség még sokáig megmarad, amikor annak árát már rég elfelejtettük.

Ha Nagy István köztünk lehetne, újra csak ugyanezt mondaná, hogy a minőségért érdemes mindent odaadni: időt, energiát, pénzt. Köszönjük a családnak, hogy az utóbbiban kíván segítséget nyújtani a teológus diákok számára.

dr. Literáty Zoltán

Tündérország legékesebb szeglete - Zsobok

Teológustársaimmal és néhány önkéntessel az Ágoston Sándor Alapítvány keretein belül már több éve visszajárunk a mindenkit elbűvölő és magával ragadó kalotaszegi Zsobokra, ahol a Bethesda Gyermekotthonban vállalunk különböző szolgálatokat. Igyekszünk minél sűrűbben meglátogatni az ott élő gyerekeket és dolgozókat. Ennek érdekében nyáron egyhetes táborokat tartunk, ahol a gyermekekkel együtt töltött minőségi idő, a gyermekek irányába történő személyes odafordulás és Isten mindenkihez elérő, az árvákat és a megfáradtakat is megszólító szeretetének megismertetése dominál. Míg ősszel és tavasszal rövidebb látogatása-

ink idején inkább adományokat szállítunk, illetve egy-két rövidebb kézműves foglalkoztatással készülünk.

Az otthonban több, mint ötven nehéz sorsú, család nélkül felnövekvő gyermek él, akik nagyon nyitottak és érdeklődőek, nagy szeretettel fogadnak bennünket. A legtöbb, amit tehetünk értük, a valódi odafigyelés és teljes lényünk tényleges odaszánása.

Az itt élő gyermekek és kamaszok egyaránt igénylik azt, hogy külön-külön foglalkozzunk az őket érintő kérdésekkel és problémákkal, figyeljünk arra, hogy éppen mi az, ami érdekli és leköti őket, mi az, amiben örömet lelnek, vagy éppen mi az, ami bántja őket. Az otthonban a gyermekek létszámához képest nagyon kevés nevelőnő dolgozik, akik erőn felül állnak helyt hivatásukban. Látszik az, hogy nem csak nevében református az intézmény, hiszen az ott dolgozók mindegyike hittel átitatott, keresztyén szemléletű ember. Ennek ellenére az óriási létszám miatt a nevelőnők legjobb szándéka ellenére sem jut idő arra, hogy a gyermekek apró-cseprő, mégis életüket meghatározó kérdéseikkel és gondjaikkal foglalkozzanak.

Mivel legtöbbször nyitottak vagyunk lelki rezdülésekre, így ezeknél a találkozásoknál próbálunk a legalapvetőbb emberi kapcsolatokon keresztül „szakmai” munkát végezni. Hiszünk abban, ha

ölebe veszünk egy kisgyermeket és ringatva, cirógatva altatjuk, ha meghallgatunk egy kamaszkori lázadót, ha együtt sétálunk a kiskamasszal, ha egy zongora mellett ülve, érdeklődve hallgatjuk, milyen dallamok rejlenek a gyermekben, ha egyszerűen megsimítjuk a mellettünk lévő vállát, az segít annak mentális fejlődésében, lelki gyógyulásában. Ezek a gyermekek más, velük egyidősekhez hasonlóan tele vannak értékekkel és érzelmekkel, de a lelkükben egyre inkább növekvő és elhatalmasodó súlyos gát, megakadályozza, vagy lassítja

annak a folyamatát, hogy ezek felszínre kerüljenek. Ennél a pontnál van szükség a mi cselekedeteinkre, amikor ezeket a gátakat próbáljuk szépen lassan egyre lejjebb és lejjebb bontani az embertársi szeretet, apró gondoskodás, az együttjátszás, odahajlás, beszélgetés és odafigyelés óriási erejével.

Bíztatva a gyerekeket, hogy merjenek mások felé nyitni, merjék megismerni környezetüket, merjenek bizalommal odafordulni a másikhöz, megérezni és elfogadni, hogy Istennek ők is szeretett, különlegesnek és értékesnek tartott gyermekei.

Sokan és sokfélék jártunk már Zsobokon. Volt, aki azért jött, mert érdeklő a katekézis vagy a lelkigondozás. Volt, aki egyszerűen csak nagyon szereti a kicsiket és a velük való foglalkozást, volt, aki pont azért vállalkozott erre a szolgálatra, mert semmilyen tapasztalattal nem rendelkezett a gyermekekkel kapcsolatban. Volt, aki kifejezetten azért jött, hogy legyőzze félelmeit, és gátlásait a gyermekek közötti szolgálattal kapcsolatban. Volt, aki csak azért jött, mert jó a társaság, vagy mert még sosem járt Erdélyben, és még sorolhatnám a különbözőbbnél különbözőbb indíttatásokat De nem ez a fontos, hanem az a közös nevező, amivel mindannyian hazatértünk, hogy Zsobok valami leírhatatlan és különleges lenyomatot hagyott a szívünkben.

Mi már láttuk, hogy miért hívják Erdélyt Tündérországnak: a Zsobokon élő gyermekek varázsolják azzá, így biztatok minden olvasót, hogy ha teheti, menjen el a Bethesda Gyermekotthonba, ismerje meg az ott élő gyermekeket és az erőn felüli szolgálatot végző dolgozókat.

Bobok Ágnes

Advent színei: fekete, szürke, fehér

„Ne nyugtalanodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbenem. Az én Atyám házában sok hajlék van; ha nem így volna, vajon mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra? És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszlek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is. János 14,1-3

Mit lesz? Hogy lesz? Mit hoz a hívő ember jövője? Advent első hetében a tekintetek legtöbbször előre szegeződnek. De az év utolsó exhortációs istentiszteletén, talán nem nagy baj, ha egy kicsit vissza is tudunk nézni a mögöttünk lévő esztendőre. Ami elsőre eszünkbe juthat róla, az a temetések fekete gyásza és az esküvők öröme. A 2015-ös év Nagy István tanárunk halálával kezdődött, a nyár pedig esküvők sorozatával fejeződött be. Most pedig, az év végéhez közeledve egy olyan ígéről kívánok nektek beszélni, amely egyszerre szól a halál feketeségéről és az esküvő fehérségéről.

Pont egy éve, december első csütörtökének exhortációján történt, hogy Nagy István, vagy ahogy mi szólíhattuk, Pista Bácsi, nem érezte jól magát, ezért ki kellett mennie a zsibongóba, hogy újra erőre kapjon. Néhány kollégája körében, hosszú perceket töltött fekvé a még most is ott lévő régi ágyon, s nagyon félelmetes volt látni, sőt átélni, ahogy ebben a néhány percben az elmúlás szele, pontosabban szürkésege megcsapott, megrémisztett bennünket is. Aztán pontosan egy hónap múlva kaptuk a gyászhirot: elment. Mi pedig hozzátettük: túl gyorsan.

Nyilván különbözőképpen éltük meg az ő távozását, de ami engem illet, elég nehéz időszakot jelentett a gyász. Egészen pontosan azt éreztem, hogy amilyen gyorsan történt az utolsó hónap, olyan lassan vánszorogtak utána a hetek és a hónapok. Persze tudtam, hogy Krisztus feltámadt a halálból, és azt is tudom, hogy én is, Pista bácsi is, és mindenki, aki hisz Krisztus feltámadásában, fel fog támadni. Ám ha lehetek őszinte, az érzéseim nagyon is össze voltak zavarodva. A 116. zsoltár szavaival élve: „Körülfontak a halál kötelei, a sírtól való rettegés fogott el engem, nyomorúságban és bánatban vagyok.” Pontosabban voltam, s erről is szeretnék ma nektek beszélni, hogyan adott Isten kiutat a bánatból és a nyomorúságból, a sírtól való rettegésből. Isten elém hozott egy bátorító gondolatmenetet, ami nem csak az értel-

memen, de az érzéseimen keresztül valami nagyon mély békességet és biztonságot adott és ad most is. „...ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket.” Így a mai napon szeretnék titeket nem csak értelmes, logikus, hárompontos sermo segítségével, hanem egyszerűen az Isten igéjének ereje által érzelmileg is megerősíteni, sőt bátorítani (exhortálni) abban, hogy Jézus ismét eljön, akár ebben az életben, akár halálom pillanatában, de meglátom őt.

Jogos lehet a kérdés: miért is beszélünk adventkor a halálról? Bod Péter az adventtel kapcsolatos bibliai tanítást így foglalta össze: „A mi Urunk Jézus Krisztusnak négy adventusa vagy. Először, midőn testben megjelent. Másodszor, midőn a szívbe bészáll és az embert megtéríti. Harmadszor, midőn halála óráján elmegy az emberhez, és negyedszer, midőn eljön ítéletre.” A harmadik vasárnap gondolata ez: „midőn halála óráján elmegy az emberhez”, azaz adventi hitem szerint az életre vetett utolsó pillantásom egyben a Krisztus arcának felragyogása is lesz számomra.

És mennyire érdekel ez most titeket? Tizenéveseket, huszonéveseket? Az egyik szemináriumon egyikőtök épp azt fogalmazta meg – hozzáteszem jogosan –, hogy a ti korosztályotokban még nem kérdés a halálkérdés. Érthető. Fiatalok vagytok. Célok, tervek, ambíciók vannak előttetek. És ez így van rendjén. Ám ugyanakkor abban talán egyetértünk, hogy egyszer az ún. halálkérdés is ránehezedik az emberre. Bizonyára nektek is van olyan tapasztalatoatok, hogy kortársatok, barátotok már a halál torkában érezte magát és onnan jött vissza, vagy akár olyan is, hogy valaki a közeletekben fiatalon egyik pillanatról a másikra eltávozott. Nehezen tudom elképzelni, hogy hitben járó érett emberekként, ne foglalkoztatok volna még soha azzal a kérdéssel, mi lesz akkor, ha meghalok.

Nos, Isten advent első hetében érzelmileg is fel kíván készíteni bennünket, hogy a válaszuk erre a kérdésre ne csak „biztos tudás” legyen, hanem „szívbeli bizalom” is egyben. Jézus eljön értünk halálunk óráján, ez adventi üzenetünk, és ez a mai ige bátorítása: „ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is.”

Minden nyelv őrzi valahogy és valahol a képies gondolkodásában, hogy a halál pillanatában útra kelünk, mely útnak van célja, és van kísérelője is. A cél lehet a túlvilág, a Stüx másik partja, a nirvána, az örök vadászmezők, egy újabb test. A kísérelő lehet Khárón vagy a nagy kaszás, aki elkíséri az útra

kelőt. Nos, ez a kép nem hiányzik a Biblia képvilágából sem. A mitológia képei elég bizonytalanok és ingoványos talajon át próbálnak meg eljutni a biztonsághoz, de nem úgy a Jézus által használt kép és üzenet. Masszív, stabil és robosztus, mint egy híd az ingovány fölött.

„ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is.”

Jól ismert igeként többször is idézzük ezt a szakaszt. Főleg temetésekben addig ismételtetjük, hogy teljesen elszürkül az ajkainkon és különösebb jelentés nélkül csak a szavak vannak ott az agyunkban, ugyanakkor a szívünket nem tudja már felmelegíteni. Így aztán fel sem tűnik az a feszültség, hogy itt Jézus szándékosan összekeveri a feketét a fehérrel. Pontosabban: a temetést az esküvővel. De nem azért, hogy szürkét kapjon a végén, hanem azért, hogy mindent kifehérsen, azaz mindent, még távozásunk pillanatát is örömtelivé és békéssé, utolsó pillantásunkat is ragyogóvá tegye számunkra, amelyen Ő átragyog a megpillantott Krisztus dicsősége. „És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is.”

A zsidó szokás szerint a vőlegény eljegyezte a menyasszonyt, majd eltávozott és az atyja házában felépített egy hajlékot, a leendő közös hajléukat. Majd ismét visszatért és feleségül vette jegyesét, akit aztán magával is vitt az új otthonukba és onnantól fogva már együtt éltek. Számomra nem volt nyilvánvaló, hogy ebben a képben az esküvő előkészítésének lépéseiről van szó, de annál jobban örültem, amikor ez kiderült számomra. Ugyanakkor azt látnunk kell, hogy Jézus ezzel sokkolni kívánja a hallgatóságot, hiszen a halálból való visszatérését ehhez az esküvői képhez hasonlítja. Még érthetőbben: a temetéseket az esküvők szintjére emeli. A gyászjelentéseket az esküvőre való meghívás izgalmával azonosítja.

Tavasszal több teológus is meghívott az esküvőjére. Zoli és Luca, Christopher és Fanni, Szandiék, Ádámék, Édesék, Széniék, Heniék... azt gondolom legalább egyiken, sőt néhányat akár több menyegzőn is részt vehetett, ahogy én magam is tehettem ezt. És akkor még nem is beszéltünk arról, hogy mennyit segítettek egymásnak az előkészületekben, lóti-futiban, szervezésekben. Tán még a visszaemlékezés is fárasztó némelyiketeknek. Ám nem kérdés: az esküvők remek hírek, az esküvők remek események.

Akárcsak a temetések – mondja Jézus ebben a történetben. Mindkettő új korszak, új név és új otthon ünneplését jelenti. Nem csak a túlvilágot, még csak nem is egy új világot, hanem egy jobb világot ígér itt Jézus saját szerelmeseinek, nekünk, akiket karon fog, rájuk mosolyog és hazakísér, hogy mi is ott legyünk, ahol Ő van.

Vajon mennyire megbízható ilyen régi, sőt ókori mondatokra rábízni élet-halál kérdéseinket? Nem elméletileg, mert ahhoz nem kell bizalom. Ellenben egzisztenciális félelmeink és rettegéseink szintjén, mennyire megbízható egy ilyen régi mondat a Biblia lapjáról? Amikor végleg lecsukom a szemem, valóban meglátom őt? Valóban eljön értem és valóban elkísér az örök hajlékba? Igaz adventnek ez a Bod Péter által megfogalmazott bibliai reménysége, hogy Jézus ismét eljön és magához vesz engem halálom pillanatában?

Amikor feleségemmel úgymond „járni” kezdtünk, teológiai tanulmányinkból már csak öt hónap maradt hátra. Abból az ötből hármát Hollandiában tölthettem el ösztöndíjas diákként. Nem volt könnyű. De ha ez nem lett volna elég, elmondtam neki, hogy ezen túl még két teljes évig leszek ösztöndíjas külföldön, miközben ő pedig akkor már elkötelezte magát az egyik gyülekezetben segédlelkészként. Ettől függetlenül persze tudtam, hogy őt szeretném majd feleségül venni, még ha az út nem is éppen ideális, ami a házasságkötés napjához elvezet. Ezt elmondtam neki is mielőtt elindultam. Így hát több ezer km-re egymástól, amikor még nem volt Google video chat, Face Book, Skype, Viber és hasonló, csak kaparós telefonkártya (hihetetlen, hogy ilyen kőkorszakban voltam 25 éves, nemde?), egyetlen ígéret maradt: két hosszú év múlva visszajövök hozzád, feleségül veszek és onnantól fogva együtt leszünk.

Amikor aztán két év múlva az Óbudai templomba bekísértem a menyasszonyomat az Úr asztala elé, az bizony elmondhatatlanul érzés volt (így nem is próbálkozom meg vele). Amikor pár hétre rá beköltözhettünk az egyik ici-pici segédlelkészlakásba, nagyon teljesnek éreztük az életünket. Jó volt bízni egymásban és megérte bízni egymásban. Nemcsak közös életet kaptunk, de jobb életet is kaptunk e bizalom által. Ha most itt meginterjúvolhatnám Zolit és Lucát, Christophert és Fannit, Szandit, Ádámot, Gábort, Szénit, Henit, azt gondolom, ők is ezt tudnák elmondani: érdemes volt várni, érdemes volt bízni.

Amikor arra gondolok, hogy Jézus, – akit sokkal megbízhatóbbnak és hűségesebbnek tartok magamnál, és akinek a szeretete sokkal mélyebb, mint az enyém – nekem is megígéri ebben az igében, hogy ismét eljön, és maga mellé vesz engem, akkor ezt így is képzelem el, ahogy le van írva. Halálom pillanatában meglátom őt, a vőlegényt, aki értem jön, hogy átkísérjen az örök hajlékba, ahol boldogan élhetek vele egy jobb és teljesebb életet.

Hogy fogok-e valaha félni a haláltól ebben az életben? Magamat ismerve, van rá esély. És fogok-e vagy tudok-e akkor is majd így bízni Jézus ígérésében? Bízom benne, hogy erre is lesz esély. De azt el tudom mondani már most nektek, hogy a halál által feltett nagy kérdésre már nem csak biztos tudásom van a Biblia alapján, hanem ígéretem és egyben bizalmam, hogy Jézus, a hűséges vőlegény ismét eljön, és maga mellé vesz engem, hogy ahol ő van, ott legyek vele én is. Ez pedig egyre izgalmasabbnak és egyre örömtelibbnek tűnik.

Határozott bizalommal tölt el a tudat, akkor is, amikor magamra gondolok, és akkor is, amikor hitben elhunyt szeretteim jutnak eszembe! Ámen.

Dr. Literáty Zoltán

Az igehirdetés elhangzott 2015 adventjében, december 3-ai istentisztelet keretében.

Öröm és Bánat - lelkipogozói észrevételek az Agymanók című meséhez

2015. júniusában jelent meg az *Inside Out*, magyarul *Agymanók* című Pixar animációs film Pete Docter rendezésében. Az alkotás érdekessége, hogy a valójában csekély külső cselekményen túl a 11 éves Riley belső világában végbe menő folyamatokat, kifejezetten a benne működő érzelmeket mutatja

be. Érzelmek mint önálló, megszemélyesített karakterek jelennek meg, hasonlóan mint az „Egyszer volt... az ember” című francia rajzfilmsorozatban az ember biológiai alkotóelemei. Főszerepben találkozhatunk tehát Derűvel, Bánattal, Haraggal, Majréval és Undorral. „Ők mind a lány elméjében, a »fejhadiszálláson«, egy vezérlőpult mögött dolgoznak azon, hogy átvezessék őt a mindennapok kihívásain. Állandó kölcsönhatásban vannak a lány cselekedeteivel, figyelemmel kísérik a küzdelmeit és sikereit, előhívják az emlékeit, őrzik az álmait és versengenek egymással az irányításért.”¹ - írja blogjában Nagy Gergő, aki szerint a filmben „láthatjuk mindazt, amit a tudomány mai állása szerint ismerünk az emberi elme működéséről, a gondolkodásról, az érzelmekről, az emlékekről vagy az álmok világáról.” Ezt a megállapítást nem kívánom és nem tudom felülbírálni, tekintettel arra, hogy a készítőik különösen nagy hangsúlyt fektettek a tudományos pontosságra, idegtudósokkal, pszichológusokkal, pszichiáterekkel, az agyi képalkotó eljárások és a fejlődépszichológia szakértőivel konzultáltak.

Ahogy valamennyi mese, úgy ez sem csupán a gyermekeknek szól, illetve ez talán még kevésbé, mint ahogy azt megszokhattuk.

---

¹Soulbook - Nagy Gergő kommunikációs tanácsadó, szociológus blogja
http://soulbook.blog.hu/2015/07/03/agymanok_fel_pixar_pszichologia

Inkább a főszereplő, Riley életkorát már elérte, vagy túlhaladt fiatalok és felnőttek számára hordoz érdekes információkat, bár képi világa és a belső kalandok bizonyosan izgalmasak lehetnek a fiatalabbak számára is.

Rövid írásom elsősorban a felnőtté válás útját járó fiatalokra gondolva elemzem a filmet és írom az észrevételeimet. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy mit láthatunk meg ebben a mesében önmagunkról, és milyen kérdéseket, témákat vethet fel egy ifjúsági vagy felnőtt csoportban a megtekintés utáni beszélgetésben.

(Javaslom, hogy ha még nem láttad a szóban forgó művet, előbb nézd meg, s utána folytasd az olvasást, mert előfordulhat, hogy néhány poént lelövök.)

A történet kerete tehát röviden annyi, hogy a 11 éves Riley csendes, kertvárosi élete teljesen megváltozik, amikor szüleivel a nyüzsgő San Franciscóban költözik. Ez a változás váltja ki a bonyolalmat Riley érzelmei között a Fejhadiszálláson. Bár Derű, Riley elsőszámú és legfontosabb érzelme megpróbálja a dolgok pozitív oldalát láttatni, összetűzésbe kerül a többi érzelemmel, akik másként vélekednek arról, hogyan kell viselkedni egy új városban, egy új otthonban és egy új iskolában.

Riley életkora a serdülőkor korai fázisának kezdete. Bár elsősorban a költözés miatt kialakult krízishelyzetre fókuszál a történet, mégis a felnőtté válás átfogó folyamatát, krízisét is modellezi. Meginognak a korábbi kapcsolatok, belső folyamatok, mechanizmusok. Az érzelmek kavalkádja árasztja el Riley agyát, s bizony a kontrollt is elveszti egy időre tettei felett. Fontos eleme még a filmnek és ennek az életszakasznak a szülőkkel való kapcsolat átalakulása.

Időnként bepillantás nyerünk nem csak Riley, hanem szülei, illetve a film végén még néhány más élőlény fejhadiszállásába is. Ezek alapján kiderül az is, hogy más és más érzelmi dominancia van az adott egyénre és életszakaszra jellemzően a fejekben (hol melyik karakter ül középén). Riley alapbeállítása a Derű, anyjáié a Bánat, míg apjánál a Harag dominál.²

A költözés okozta bonyodalmakban a főszerepet Derű és Bánat játsszák, illetve az ő hiányuk. Ők ugyanis a főemlékek érzelmi színezete felett vívott küzdelemben kikerülnek a fejhadiszállásról és gyakorlatilag az egész psziché területét bejárják. Keresgélnek az emlékek között, ahol találkoznak Bing-Bonggal, Riley gyermekkori képzeletbeli barátjával, átmennek az absztrakt gondolkodás és fantáziaország területén. Felülnek a gondolatvonalra, eljutnak az álmok „stúdiójához”, még a tudatalattiba és a felejtés süllyesztőjébe is. Szép és érdekes mindezeknek a képi világa, elképzelt, és ábrázolni próbált valósága.

Derű és Bánat kapcsolata meghatározóan kiemelkedik ebben az érdekes belső világban. Derű talán erőszakosan is uralni akarja Riley magatartását és cselekedeteit. Ezt valamennyi érzés el is ismeri, ő a főnök, mely abban is megmutatkozik, hogy az emlékek és kifejezetten a főemlékek színe az ő „keze nyomát” viselik. Derű mindennél fontosabbnak tartja, hogy ez így is maradjon. Bánat ebbe nyúl bele, mikor hozzáérve egy főemlékhez, az elkezd kékülni. Már a film elején is, mikor „bemutatkoznak” az érzelmek, kiderül, hogy Derű látja a többiek szerepét, értelmét: Harag küzd azért, hogy igazságosan bánjanak Rileyvel, Undor és Majré pedig óvják Riley életét, egészségét és jó hírét. Viszont Bánat szerepe értelmetlennek tűnik, csak a baj van vele, rossz fényt vet Rileyra, ha ő irányítja a konzolt. Közös kalandozásuk során ismeri fel Derű Bánat jelentőségét. Bánat jelentősége pedig abban áll, hogy megértő és őszinte tud lenni. Bing-Bong kapcsán felis-

---

²Érdekes, hogy a szülőknél minden érzelmek karakter a szülő nemének megfelelően férfias illetve nőies jelleggel bír, míg Rileynál Harag és Majré férfias, a másik három viszont nőies jelleggel bír.

merhetjük az empátia képességét Bánatban, míg a szüleivel való kapcsolatban a szökési kísérlet után a megbánást és az őszinteséget mutatják a Bánat vezérelte Riley tettei és szavai.

Talán van ma egy nyomás, tendencia a társadalmunkban, akár keresztyénségünkben is, miszerint mindig nagyon pozitívnak, vidámnak, derűsnek kell lenni, elrejtve ezzel a gyengeséget és a mélységet. Nagyon fontos fejlődés a film végén, hogy a történetek után az emlékeket szimbolizáló gömbök színesekké lesznek. Árnyaltság, összetettség – a felnőtté válás része.

Érzelmeink és Isten

Ha érzelmeinknek mertünk teret adni és nem próbáljuk meg őket elnyomni, vagy elfojtani, akkor Isten jelzéseit ismerhetjük fel bennük. Anselm Grün szerint például megkérdezhetem a haragomat, hogy mit akar nekem mondani benne Isten. „Haragom talán mély sebzettségemre utal. (...) Haragom talán megmutatja, hogy túl sok hatalmat adtam másoknak önmagam felett. (...) Akkor a harag nem eleve rossz, hanem útmutatássá válik számomra igazi önmagam felé.”³

Kérdések, melyeket érdemes végig gondolni a magunk számára és egy csoportos filmnézés utáni beszélgetéshez: Bennem melyik érzelem dominál? Mennyire irányítanak minket az érzelmeink? Hogyan tudjuk kezelni érzelmeinket? Mi a jelentőségük, hasznuk? Miben segíthetnek bennünket? Merjük-e felismerni, megfogalmazni őket? Hogyan adjunk hangot nekik? Vallási, felekezeti hagyományunk mire nevel minket az érzelmeinkkel kapcsolatban? Mit hozunk a szüleinktől ezzel kapcsolatban?

Katona Viktor
református lelkipásztor

³ Anselm Grün: A mennyország benned kezdődik, Jel Kiadó, Budapest, 2014. 33.

Úrvacsora és szesztilalom 1919-ben

Hasonló címmel egy teológus konferencián adtam elő, a hallgatóságban nem kis derűt okozva pusztán a címválasztással is. Miért pont a szesztilalomról írok, s ez miképpen kapcsolódik a magyar egyháztörténethez, az alábbiakban bizvást állítom, ki fog derülni. Bemutatom, hogy az első magyarországi totalitárius diktatúra, az 1919-ben fennálló Tanácsköztársaság hogyan viszonyult a szeszhez. Mielőtt azt gondolnánk, a cikk nem egyháztörténeti témájú, rá fogunk jönni, mennyire súlyosan érintette a vallásos magyarságot, benne a reformátusságot e kérdéskör.

1. Szesztilalom - általában.

Az alkohol-, vagy magyarul inkább szesztilalom igazi XX. századi jelenség a nyugati társadalmakban. A két kiváltó ideológia a protestáns pietizmus, illetve a marxizmus volt.

1919-ben a következő helyeken volt korlátozott, vagy teljes szesztilalom: Szovjet-Oroszország, Finnország, Izland, Norvégia, Prince Edward sziget és a Feröer-szigeteken. Későbbiekben a leghíresebb szesztilalom kétségtelenül az amerikai lett a filmek és az olasz maffia hatására.

Szemponunktól kiemelendő, hogy Oroszországban már 1914-től, tehát a cári időktől kezdve, egészen 1925-ig volt alkoholtilalom. Érdekes megfontolni, volt-e ennek hatása az orosz történelemre, akár az ekkori elégedetlenségre, kialakuló polgárháborúra.

2. Szesztilalom ideológiai háttere, propagandája

A Tanácsköztársaság 133 napja alatt központilag 460 rendeletet adtak ki, és ehhez jöttek még az árak meghatározásával kapcsolatban kiadott parancsok és a helyi tanácsok rendeletei.¹ A Magyarországi

---

¹ Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytár*. I–VI. k. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919.

Tanácsköztársaság intézkedései között több meglepő újítást találunk. Van olyan, amit oroszról fordítanak le. Ilyen az az áprilisi rendelet, amit alkotmánynak neveznek. A végrehajtói és törvényhozói hatalom egy és ugyanaz, a bírói függetlenséget pedig még meg sem próbálják elhíttetni. Mondhatnánk, az 1945 utánihoz képest, ekkor még sokkal „őszintébb” a rendszer, persze ez nem válik előnyére. Kényesen ügyeltek rá, hogy a bíróságoknál, melyeket ekkor Forradalmi Törvényszéknek hívtak, az emberek ne értsenek a joghoz.² A képtelen rendeletek sorában volt, ami kicsit idegesítő volt, mára inkább humorosnak tűnik. Például a húsvéti tojások festésének megtiltása,³ a sütemények súlyának rendeleti úton való megszabása. De a világháborúban a kimerülés szélére jutott magyar gazdaságot az sem éppen segítette, hogy az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság és az Országos Burgonya-, Zöldség- és Gyümölcsközpontot Ellenőrző Végrehajtó Bizottság több mint harminc rendeletet adott ki, melyek a gyufától kezdve a 2,5 dl málnaszörp, a bajuszvágás, a lóbőr és a szendvicsek árát egyaránt megállapították.⁴ Voltak terrorisztikus intézkedések is, például ami az 1919. évi termést zár alá vette volna, úgy, hogy annak beszállításáról is a gazdának kellett volna gondoskodnia.⁵ Ez végül

---

² „A forradalmi törvényszékek elnökének és bíráinak túlnyomó többsége a munkásosztály soraiból került ki. Különösen Budapesten. Itt a 162 bíró közül csak négy volt tisztviselő vagy tanító, egy jogász [!], a többiek a munkásosztály soraiból kerültek ki. A vidéki forradalmi törvényszékeken is munkás volt a bírák többsége, de a budapestinél jóval nagyobb arányban vettek részt a bíróságok munkájában a parasztok és az értelmiségiek is. 69 vidéki forradalmi törvényszék 391 bírójának a foglalkozása a következőképpen oszlott meg: 239 munkás (61%), 64 paraszt (16%), 50 értelmiségi, jórészt jogász (13%), 38 egyéb (kisiparos, alkalmazott, 10%).

Az 50 értelmiségi közül 17-en (4,3%) működtek már korábban is az igazságügyi szervezetben mint bírák, ügyészek vagy jegyzőkönyvvezetők.” Sarlós Béla: A Tanácsköztársaság Forradalmi Törvényszékei. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Bp., 1961. 48-49. .

³A húsvéti tojásokról. Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytar* II. kötet. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919. 108–109.

⁴Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytar* IV. kötet. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919. 144–228.

⁵Az 1919. évi termés zár alá vétele. Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytar* V. kötet. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919. 41–50.

érdeklődés hiányában és a kommün bukása okán elmaradt. De a bukás napjáról térjünk vissza a hatalomátvétel napjára!

A szesztilalomról szóló rendeletet a Tanácsköztársaság első napján, 1919. március 21-én hirdették ki, 2. számú rendeletként. A korabeli feljegyzésekből tudjuk, a munkanélküli katonák, a megszállt részokról menekülő emberek, a háborúban megfáradt lakosság tömegesen vált az alkoholizmus rabjává, így érthető is volt a szesztilalom bevezetése. Ám a bevezetést nem előzte meg felkészítés, csak utólagos propaganda, amely az alkoholt a burzsoázia fegyverének tekintette.

A Forradalmi Kormányzótanács rendelete keményen sújtott le a tilalom megszegőire: az árusítók büntetése 50 ezer koronáig terjedő bírság és üzletének elkobzása (!) volt, a fogyasztókat pedig maximum 10 ezer koronára, és 1 évig terjedő fogházra ítélték.⁶ De miért ennyire fontos egy korabeli kommunistának, hogy ki hány fröccsöt iszik?

A Tanácsköztársaság kommunistái az embert termelőeszköznek tekintették, aki ha iszik, kevesebb termelésre képes, így a gazdaság hátrányára lesz. Hasonlóképpen termelésközpontú módon magyarázták azt is, miért nincs szükség protestáns lelkészekre: mert „nem végeznek nélkülözhetetlen termelési munkát...”.⁷ A szesztilalom ideológiai megalapozottsága jelent meg az egyik plakáton, a következő felirattal: „Leláncoltuk az alkoholt! Nincs többé kizsákmányoló és

⁶ A Magyar Tanácsköztársaság. 1919. március 21 - 1919. augusztus 1. Első rész. 1919. március 21 - 1919. június 11. A Magyar Munkásmozgalom történetének válogatott dokumentumai. 6. kötet. Szerk.: Gábor Sándorné – Hajdu Tibor – Szabó Gizella. Bp., 1959. 7.

⁷ Paplak és templom. Közoktatásügyi Népbiztosság kiadása, Bp., 1919. 2.

nincs többé butító szesz, amivel az elnyomók eláltatták a munkásság ébredő öntudatát. Aki még most is alkoholt akar, továbbra is a rabszolgaságot akarja. Felszabadult proletár megveti a butítás és gyilkolás eszközeit.”⁸

A diktatúrában mégsem csupán a szeszésital fogyasztását korlátozták, hanem előfordult, hogy a húst is: március 27. és április 2., illetve április 23. és 29. között hústalan hetet rendeltek el. Aki húst eszik, azt 50.000 korona pénzbüntetéssel sújtják.⁹ Nyilván ennek a háborús helyzet hordozta legfőbb okát. A szesztilalom egyik központi kérdése volt a kommunista belső propagandának. Például a plakátokon megjelent: „Az alkohol meghalt! Ne engedjétek feltámadni!” „Minden szeszésital végromlásba visz!”

3. Gyakorlati megvalósítás

Most egy pillanatra vegyük szemügyre, hogy mennyire tartották be a rendeletet! Meghozatala bizonyos szempontból jól érintette az egyházakat. Hiszen a Károlyi- és Berinkey-kormány idején a legtöbb atrocitás erősen ittas emberek, túlnyomó többségében katonák okozták. Ahogy Tengely Adrienn írta: „Ezekben a forradalmi napokban semmiképpen nem szabad megfélemlenünk az alkoholoról, mint a tettek egyik fő indítóokáról és egyik legmeghatározóbb tényezőjéről! Tudták ezt a papok is, és aki tehette, borral, pálinkával és élelmiszerrel próbálta leszerelni az ellenséges indulatokat.”¹⁰ Ugyanő jegyzi meg, hogy már az őszirózsás forradalom idején előfordult az egyházak csöcselék általi kifosztása. Egy református lelkésznek még a lábáról is lehúzták a cipőjét. Előfordult, hogy másnap megbánták a tettüket. „Sok forrásunk tanúsága szerint a lakosok részegen fenyegetőztek, tehát sokszor ez

---

⁸Tiszay Andor (szerk.): *A Magyar Tanácsköztársaság röplapjai*. Bibliográfia és dokumentumgyűjtemény. A FSZEK és az OSZK közös kiadványa. Bp., 1959

⁹Hústalan hét elrendelése. Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytár I.* kötet. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919. 91.

¹⁰Tengely Adrienn: *A magyar egyházak a forradalmak korában*. Líceum Kiadó. Eger, 2011. 17.

nem a helyi lelkipásztornak szólt, csak egyszerűen az alkohol hatására nem tudták, hogy mit tesznek. Jól mutatja ezt, hogy volt olyan község is, ahol a fenyegetőzés hatására a pap elmenekült, de másnap saját hívei hívták vissza”, szégyellve magukat.¹¹

Tehát láthatjuk, a szeszfogyasztás megszorozva a forradalmi időkkel, és erkölcsi zülléssel, hitéleti megüresedéssel, amely sajnos a világháború végére jellemző volt, sokkal határozottabban jelent meg a magyar nép körében. A félanarchikus állapotok között, mikor a férfiak legtöbbször volt otthon fegyvere és merte is használni, egy sima kocsmái verekedés is végzetes kimenetelű volt. Emiatt pragmatikus szempontok is vezethették volna a tanácskormány tagjait a szesztilalom bevezetésére. Ám nem mérték föl, hogy az alkoholtilalom és a magyar néplélek egészen messze áll egymástól és ebben az országban több mint lehetetlen lesz a megvalósítása. Azért megpróbálták. Talán azt gondolnánk, hogy a szigorú büntetéseket meglebegtető rendelet csak megfélemlítés volt; de nem. Komolyan vették a szankciókat, kivéve, ha a diktatúra kiszolgálóiról volt szó. A korabeli visszaemlékezések elfogultan ugyan, de sok esetben beszámolnak arról, hogy a Tanácsköztársaság emberei ittasan jelentek meg a nyilvánosság előtt.¹² Részegen lövöldöztek, duhajoztak, kocsikáztak az utcákon. Mielőtt lepecsételték volna a hordókat, több helyen ellenőrizték, valóban alkohol van-e benne.¹³

Álljon itt példaként két egymással ellentétes irat, mindkettő a Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltárában¹⁴ található:

---

¹¹Uo. 14.

¹²Révész Kálmán szerint előfordult, hogy úrvacsorai kelyhekből rendeztek ivászatot. Püspöki jelentés. Tiszáninneni Református Egyházkerület 1920. július 1-jei Miskolcon tartott Közgyűlése. 19.

¹³Szirmabesenyőn elmentek lepecsételni a borpincéket, „azonban a kötelességüknek a néptanács tagjai nem feleltek meg lelkiismeretesen, mert lerészegedtek és haza jövet az egész úton lövöldöztek, sőt a községben is lövöldöztek.” In Lehoczky Alfréd (szerk.): *A Tanácsköztársaság története Borsodban és Miskolcon*. Miskolc, 1969. 165.

¹⁴Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltára XVI. 3. b.

„Tóth József magyaralmási bizalmi férfi jelentése alapján felhívom a község direktóriumát, hogy mai 27-én Kovács Sándor menyegzőjén semmi féle szesz fogyasztását nem szabad megtérni az ellene vétőket forradalmi törvényszék elé fogom állítani. Egyben közlöm, hogy a szesz tilalomról szóló rendeletet a község direktóriuma szigorúan hajtsa végre. Székesfehérvár, 1919. március 27.”

A másik mivel csak egy cetli, ezért nehéz a különböző szövegeket összeolvasni: „Körössy. Ötven litert utalj ki egyelőre. II. hadtest 1919. VII. 21. [Mögé írva:] II. hdt. szesz.”

Ez a mértékű képmutatás fontos adalék volt 1919-ben a marxista-leninista erkölcsiség megítélésében, és abban, hogy a lakosság mennyire komolyan vette ezt a tilalmat. Ha az ellenőrzés megtörtént, a magyaralmási lakodalmas nép ezek után bizonyosan nem tartozott a tanácsrendszer feltétlen támogatói közé.

Ma már nehéz megítélni, mennyire tartották be a rendeletet. Például egy soproni visszaemlékezés azt írja, hogy többet ittak a proletárdiktatúra alatt, mint előtte. Az biztos, hogy a jogszolgáltatás jelentős munkaerőt fordított a kérdés rendezésére. A szesztilalom megszegése Budapesten az ítéletek 10,6%-át képezte. Vidéken még nagyobb arányban állt: 24,9%, a kettőt összevetve összesen 965 esetről tudunk, az ítéletek 22,8%-a szólt az alkoholtilalomról.¹⁵ Például március-július között Kalocsán a bűncselekmények több mint felét tette ki.¹⁶

A legsúlyosabb ítéleteket e tárgyban mégsem vidéken hozták, ahol arányaiban jóval jellemzőbb volt a „kihágás”, hanem a fővárosban. Áprilisban hathónapnyi, májusban egy ítéletben 5 évi fegyházat szabtak ki, júniusban pedig 5 évnyi kényszermunkát kapott egy vádlott. A szenvedélybetegeknek sem kegyelmeztek: K. Á.-nét hatheti fogházra ítélték, mert rendszeresen ivott, többször részegen látták, és egyébként is züllött életet folytatott. Az ítéletek során már a szándékot

---

¹⁵Sarlós, i. m. 68.

¹⁶Uo. 179.

is büntették. Egerben például két embert a kísérlet miatt mondtak ki bűnösnek. Ők ugyanis egy pincében bort vettek, de nem tudtak belőle inni.¹⁷ A kommunista joggyakorlatra egyébként később is jellemző volt, hogy már a szándékot is büntették.¹⁸

A szeszt orvosságként ugyan engedélyezték, de mégis akadt sok olyan felszólalás, engedélykérés, ami a fizikai munkások érdekében történt. Az aratás időszakára több helyi direktórium kérte a megyei vezetőket, Forradalmi Kormányzótanácsot, hogy engedélyezzék az alkoholfogyasztást erre az időszakra. Hiszen úgy munkát végezni a földeken, hogy csak vizet isznak, több mint problémás lett volna. Kutatásaim során a megyei levéltárakban nagy számban akadtam olyan kérelemre, mely a tilalom feloldását kérte.¹⁹ Sátoraljaújhelyen április 24-én 5 évi fegyházat szabtak ki egy illetőre.²⁰ Lehetett volna ez Malomhegyi Dezső is, a Salgótarjáni Járási Intézőbizottság elnöke, aki nyíltan vállalta kritikáját e rendelet ellen. Felszólalt a Tanácsok Országos Gyűlésének június 20-i napján: „A szénbányászat hanyatlásának fő oka a szesz hirtelen elvonása a munkásoktól. Csak tessék ezen gondolkozni, elvtársaim. [...] Én dolgoztam vasolvasztóban, ahol félig meztelenül, 40 fokos melegben dolgozik a munkás, ha egy fél napig állandó szomjúságot vízzel öblögeti le, akkor egy fél nap múlva kolerát kap. Minden pohár bortól pedig erőre kap és ezzel szomjúságát valóban csillapítani tudja. Az ital nem luxuscikk, hanem létszükségleti cikk annál a kohómunkásnál. Mindez vonatkozik a bányamunkásokra is. Tessenek lemenni egyszer a bányászok mélyébe,²¹ arra a

¹⁷Uo. 181

¹⁸Kahler Frigyes kiváló tanulmányában ír arról a jogi nonszenszről, hogy valakiket azért ítélték halálra, mert „ugrásra készen álltak” a hatalom megdöntésére. In Kahler Frigyes: A nagy tűzvörös sárkány torkában. Konceptációs eljárások ferences szerzetesek ellen 1945-1956. Kairosz Kiadó. Bp., 2009. 31.

¹⁹Egy példa a sok közül: a kávéházi, szállodai, éttermi alkalmazottak egyesülete kéri, hogy legalább Nyíregyházán, csak sört, kis mértékben, hadd szolgáltatassanak ki, különben éhen halnak. Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára. XVI. 11. Szabolcs vármegye direktóriumának iratai. 2. doboz. 14/1919.

²⁰Sarlós, i. m. 180.

²¹Tehát szerinte a többi tanácsstag sosem járt bányába!

nyirkos, sáros talajra s majd látni fogják, hogyha ott vízzel élne a bányamunkás, akkor egy pár nap alatt kidőlné, és nem tudna dolgozni, nem tudna termelni. [...] Amit a kohómunkásokra és bányamunkásokra mondtam, vonatkozik a mezőgazdasági munkásokra is. Annak a mezőgazdasági munkásnak, aki napkeltétől napnyugtáig dolgozik a legforróbb nyárban, életszükséglete egy pohár bor, mert ez vízen élve, csakúgy kidőlné...”²²

A kérelmek és engedélykérések süket fülekre találtak. Ezért nem egyszer az ellenforradalmi megmozdulás is összefüggött a tárgyalt rendelettel. Az első felkelés, mely április 7-én Sárospatakon volt, úgy indult, hogy egy parasztember „provokálóan töltögetni kezdte a bort az összeesküvőknek.”²³ Sopronban a boros gazdáknál a szesztilalom és a bor Ausztriába való kivitelének tilalma váltotta ki az ellenforradalmi megmozdulást.²⁴ A szesztilalom kapcsán volt egy másik súrlódási felület is, mégpedig a 19-es kommunizmus által súlyosan sújtott vallási érzelmekre is kihatott.

4. Úrvacsora

Tárgyunk itt válik izgalmas történeti helyzetből egyháztörténeti eseménysorrá. Ugyanis szesztilalom során igen nehéz úrvacsorát osztani. 1919. húsvétkor óriási bizonytalanság volt szerte az országban. Egyrészt féltek attól is, hogy lesznek-e rendzavarások az ünnepi istentiszteleteken, miséken. Egyáltalán megtarthatók lesznek-e az alkalmak?²⁵ Másrészt a létbizonytalanságot fokozta, hogy az eukarisztiához, és az úrvacsorához hivatalosan nem lehetett bort beszerezni. Is-

²² *A Tanácsok Országos Gyűlésének Naplója*. Athenaeum, Bp., 1919.

²³ Bartha István: *A munkás-paraszt szövetség Zemplén vármegyében a Tanácsköztársaság idején*. Sátoraljaújhelyi Járási Tanács. Sátoraljaújhely, 1970.

²⁴ Kerepeszki Róbert: *Ellenforradalmi megmozdulás Sopronban? Gazdapolgártüntetés, 1919. április 3.* In Vörös és fehér. A vörös és a fehér uralom hátszaga – 1919 vidéken. Szerk.: Nagy Szabolcs. MNL Veszprém Megyei Levéltára, Veszprém, 2013. 59-67.

²⁵ Szabolcs vármegyében első buzgóságra betiltották a templomba járást, majd ezt a rendeletet gyorsan visszavonták. MNL SzSzBLt. XVI. 11. 3. doboz n/ 1919. 4. lap

merve a történelmi felekezetek szertartásait, elmondhatjuk, hogy ez a gond minket, reformátusokat sújtott a leginkább.

A Fejér Megyei Direktóriumhoz érkezett be egy kérdés az abai tanácstól: „Reformátusok húsvéti úrvacsora osztásához használható-e bor?” Ebből a táviratból kitűnik, hogy több helyen bizonytalanság volt e tekintetben. A Budapesti Református Egyházközség reformbizottsága például a Forradalmi Kormányzótanácshoz intézett levelet, és kérte, hogy a húsvéti úrvacsorai bort minden fővárosi templom, gyülekezet számára engedélyezzék. Ezt a beadványt április 8-án tárgyalták. Engedélyezték, hogy 305 kg lisztet és 105 liter bort „kaphassanak”, illetve: „A Kormányzótanács hozzájárul ahhoz, hogy a református egyháznak a liszt- és borkészlete meghagyassék.”²⁶

Vajon alaptalan volt-e a budapesti, abai reformátusok félelme? Nem teljesen, hiszen egy zavaros, nyelvtanilag pontatlan újhutai iratban ezt olvassuk: „Feljelentés az újhutai lelkész ellen borárusítás és a szószékről való izgatás miatt. Tisztelt megyei direktórium. Nem tudok meg maradni, hogy jelentést ne tegyek a tisztelt megyei direktóriumnak. Az ujhután történt húsvéti ünnepek alatt történt eseményekről. A nagy szesz tilalom elenére maga a pap egy hordó bort kimért a híveinek, a mire tanú Bátori Frigyes, Takács Balázs, és ifju. Fodor Lajos, mert nekik nem jutot, mire oda értek csak a pap kocsisa előtt volt egy két literes üvegel, a lakásán. Romenda Gusztáv cipész ujhután. Kérem nevem eltitkolni.”²⁷ A feljelentést komolyan vették. Két detektívet kiküldtek, akiknek a nyomozása a vádak nem igazolták, így az ügy irattárba került. Valószínűleg az alulművelt elvtárs az úrvacsorai közösség miatt jelentette föl a lelkipásztort, bár nem tudjuk megállapítani a forrásunk alapján az egyházi szolga felekezeti hovatartozását. Tehát a rendelet a vallási célra használatos alkohol kérdését nem rendez-

---

²⁶Megkapni vagy meghagyni nem ugyanaz... In Imre Magda – Szűcs László (szerk.): *A Forradalmi Kormányzótanács Jegyzőkönyvei, 1919*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1986. 218.

²⁷Lehoczky Alfréd (szerk.): *A Tanácsköztársaság története Borsodban és Miskolcon*. Miskolc, 1969. 199.

te, volt is ebből probléma. A tiszáninneri püspöki jelentés is erről árulkodik: „Nem is kevés helyen volt rá eset, hogy a buzgó hívek nem járulhattak húsvétkor az Úr szent asztalához; mert a népbiztosok semmi könyörgésre nem utaltak ki bort, halálos fenyegetéssel tiltották el annak beszerzését.”²⁸

Szabolcs vármegyében kibogozhatatlan e kérdés. Egyszer engedélyezik, másszor szigorúan tiltották. A később botrányos főgondnokválasztásról híressé vált Kiss Roland ekkor a megyei direktórium elnöke.²⁹ Először tiltotta, hogy a „vallási szertartás ürügye alatt” borfogyasztás legyen.³⁰ Ezzel ellentétben később megengedte a bökönyi híveknek, hogy fejenként egy liter (!) bort magántulajdonból beszerezzenek. Két szempontból is furcsa ez a kérelem: egyrészt hivatalosan már be kellett volna szolgáltatni, le kellett volna pecsételni minden szeszt, tehát nem lehetne magánháznál. Mégis van. Másik pedig, nehezen elképzelhető, hogy a húsvéti ünnepkörben fejenként – nők és férfiak – egy liter bort elfogyasztának istentiszteleti környezetben.³¹

A rábaszentandrásai evangélikus lelkész először a csornai direktóriumtól kér bort, de ők elutasították. Ezért a soproni tanácshoz adta be kérelmét, akik engedélyezték 7 liter beszerzését.³²

1919 júliusában, amikor a felvidéki hadjárat csúfos visszavonulással zárult, és a rendszer maradék szimpatizánsai is végleg elpártoltak Kun Bélától, kiadott a Népgazdasági Tanács egy enyhítő rendeletet. A szigorú szesztilalmat úgy módosították, hogy a 18. életévét betöltött dolgozók számára napi fél liter bort engedélyeztek. Ha elolvassuk a korabeli dokumentumokat, meglátjuk, hogy a helyi (községi, vá-

²⁸Révész Kálmán püspöki jelentése. Tiszáninneri Református Egyházkerület 1920. július 1-i, Miskolcon tartott Közgyűlése. Miskolc, 1921. 19.

²⁹Ladányi Sándor: *Őrségváltás – háttérzenével. Adalékok egyházunk legújabb kori történetének alakulásához.* In Uő.: *A magyarországi református egyház 1956 tükrében. Egyháztörténeti tanulmányok.* Mundus Kiadó, Bp., 2006, 89–123.

³⁰MNL SzSzBLt. XVI. 11. 2. doboz. 12/1919.

³¹MNL SzSzBLt. XVI. 11. 3. doboz 101/1919

³²Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltárának Soproni Városi Levéltára. XVI. 105. Sopron Papi Vagyon Politikai Biztos iratai 1. doboz. 396/1919 és 398/1919.

rosi, járási, megyei) direktóriumokból sorra távoztak a funkcionáriusok. Ilyen szorító helyzetben ez hangulatjavító intézkedés volt. Persze, akadt, akit ezután is elítéltek, hiszen az orvosi engedélyre kiadott egy liter bort „egyszerre megitta, s ettől lerészegedett.”³³

Csupán e rendelet alapján a következő tanulságokat rögzíthetjük a Tanácsköztársasággal kapcsolatban:

1. Ez a rendelet korlátozta a szabadságot, s így fokozta a rendszer iránti ellenszenvet. Totalitárius rendszerre jellemzően, az élet minden területén megjelent, és számonkérően járt el.

2. A kommunista tisztségviselők, vörös katonák és terrorkülönítményesek alkoholfogyasztása még nagyobb visszatetszést szült, és jobban felhívta a figyelmet azok erkölcstelenségeire.

3. Tompította a fizikai munkások munkakedvét, ahogy azt a felszólalásból is láttuk. Így pontosan azt a réteget támadta a Tanácsköztársaság, amelyre elméletileg támaszkodni akart.

4. Vallási téren nehézségeket, félreértéseket szült. A korlátolt vallásszabadság rendszerében további korlátozásokat szült a hitéletben.

Ez az intézkedés inkább az amoralitást fokozta. A tilalmat társadalmilag nem készítették elő, nem tértek ki a különleges helyzetekre, nem gondoskodtak a felhalmozott, zár alá vett alkohol jövőjéről. A szesztilalom inkább a bizonytalanságot fokozta, és minden bizonnyal jelentősen hozzájárult a bolsevik rendszer népszerűtlenségéhez, és ezáltal bukásához is.

³³Sarlós, i. m. 182.

Csupán egy intézkedést elemeztünk. E kapcsán több példán keresztül láttuk, hogy a Tanácsköztársaság mennyire életidegen volt, mennyire nem volt összhangban nemzetünk életével, és az egyház iránti ellenszenve az átgondolatlan, kapkodó intézkedéseivel együtt jelentősen megnehezítette a vallás megélését, és a magyar református egyházunk életét.

Csűrös András Jakab

Házasság és homoszexualitás a Biblia tükrében

Sokáig megkérdőjelezhetetlennek számított a keresztyének körében, hogy a bibliai etikában kizárólag a heteroszexuális nemi érintkezés legitim, és az is csak (egy) férfi és (egy) nő közötti házasságon belül. Ez az értelmezés sajnos az utóbbi évtizedekben a protestáns egyházakban (főként Európában) jelentős változáson ment keresztül: először a nemek közötti viszony értelmezése, majd pedig ebből fakadóan a házasság intézménye is deformálódott, olyannyira, hogy az európai protestantizmus jelentős része a homoszexuális életvitelt (nem pusztán szexuális orientációról beszélünk), illetve az azonos neműek közötti élettársi kapcsolatot/házasságot is igazolhatónak tartja a Biblia alapján, de legalábbis cáfolhatatlannak. Ilyen értelemben az egyházak – elsősorban sajnos a protestáns táboron belül – hűen követik a szekuláris társadalmon belüli, a nemek értelmezése terén lejátszódó radikális változásokat. Elég, ha csak két szélsőséges példát említünk: jelenleg Stockholm város püspöke – bizonyos értelemben a svéd lutheranizmus vezetője – egy nemi identitását büszkén vállaló lesbikus nő, Eva Brunne, aki bejegyzett élettársi kapcsolatban él Gunilla Lindén lelkésznővel, akivel közösen nevelnek egy kisfiút. Másik példaként megemlíthetjük a protestáns Skót Egyházat (röviden Church of Scotland) amelynek általános zsinata 2013 pünkösd hétfőjén megszületett döntésével elérhetővé tette a lelkészi pályát felvállaltan homoszexuális élet-

gyakorlatot folytató személyek számára. Ezek csak kiragadott példák, ugyanakkor a tendencia ragadós, és ki tudja, hol áll meg.

Természetesen nem ítélni szeretnénk (sem emberek, sem egyházi közösségek felett nem szeretnénk), pusztán csak vészjósló, hogy „elvi szinten”, önmagában már a bibliaértelmezés terén (vö. homoszexualitást alátámasztó exegézis) is ilyen eltérések jelentkezhetnek egyes keresztyén közösségek és egyházak között.

Mindezeket figyelembe véve talán hasznos – pusztán emlékeztetőül – röviden áttekinteni a házasság és a homoszexualitás kapcsán a primer bibliai tanítást:

A Biblia egészen világosan és explicit módon tanít a férfi és a nő házasságáról

Isten a házasság intézményét (a bibliai narratívát alapul véve) az emberi faj megteremtésekor alkotta, mint (egy) férfi és (egy) nő között élethosszig tartó uniót, szövetséget.

„Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette, férfivá és nővé teremtette őket. Isten megáldotta őket, és ezt mondta nekik Isten: Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be és hódítsátok meg a földet. Uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain és a földön mozgó minden élőlényen!” (Gen 1,27-28).

Kérdésként vetődhet fel, hogy a bibliai beszámoló alapján kijelenthetjük-e, hogy Ádám és Éva házasok voltak? A válasz igen, mert a következő fejezet úgy hivatkozik rájuk, mint az emberre és az ő feleségére (Gen 2,25: „Még mindketten mezítelenek voltak: az ember és a felesége; de nem szégyellték magukat.”)

A következő kérdés az lehet, hogy példaként tekinthetünk-e Ádám és Éva házasságára? Ez világossága válik a teremtés történetének részletesebb leírását szemlélve. Az első mózesi könyv 2. fejezetben a következőt olvassuk: „Mély álmot bocsátott azért az Úristen az emberre, és az elaludt. Akkor kivette az egyik oldalbordáját, és húst tett a helyére. Az emberből kivett oldalbordát asszonnyá formálta az

Úristen, és odavitte az emberhez.” Ádám örömteli reakciója erre: „Ez most már csontomból való csont, testemből való test. Asszonyember legyen a neve: mert férfiemberből vétetett” (Gen 2,23). A következő mondat Ádám és Éva közötti viszonyról úgy beszél, mint ami a mindenkori házasság mintája: „Ezért a férfi elhagyja apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és lesznek egy testté” (Gen 2,24). Azt a képet tárja elénk e mondat, hogy a férfi elhagyja szülei háztartását, és a feleségével egy új háztartást hoznak létre. A „ragaszkodik feleségéhez” kifejezés arra utal, hogy a férfi és a nő között meglévő új kapcsolat az újonnan létrejövő háztartás alapja egyszersmind.

Mindezekről tanúskodik az is, ahogy Jézus válaszol a farizeusok házassággal kapcsolatos kérdésére:

„Ekkor farizeusok mentek oda hozzá, hogy kísértsék, és megkérdezték tőle: „Szabad-e az embernek bármilyen okból elbocsátania a feleségét?” Ő így válaszolt: „Nem olvastátok-e, hogy a Teremtő kezdetől fogva férfivá és nővé teremtette őket?” Majd így folytatta: „Ezért hagyja el a férfi apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egy testté. Úgyhogy már nem két test, hanem egy. Amit tehát az Isten egybekötött, ember azt el ne válassza” (Mt 19,3-6).

Jézus a házasság esszenciájára úgy tekint, mint amit Isten állított fel kezdetben, ahogy férfivá és nővé az embert kezdetben. Megerősíti, hogy a házasság Isten által életre hívott intézmény, férfi és nő között. Olyan kapcsolat két ember között, amit Isten „kötött egybe”.

Istennek a házasságra vonatkozó terve nem csak a zsidó népnek szólt, hanem szándéka szerint minden népnek – minden idők, minden társadalmának

Nem csak egy meghatározott időben, és nem csak egy adott népnek szóltak a házasságra vonatkozó rendelkezések, szemben az állati áldozatokra, vagy a tiszta és tisztátalan ételekre vonatkozókkal (az Újszövetség egyértelműen beszél arról, hogy ezek többé nem normatívák). A ceremóniális, civiljogi rendelkezések mind a zsidó nép exodus után lettek elrendelve (Ex 1-15). Ezeket a rendelkezéseket Isten

Mózesen keresztül az Ex 20-40-ben, illetve a Leviticusban, a Numeriben és a Deuteronomiumban adta.

A házasságra vonatkozó rendelkezés azonban szervesen az emberi faj megteremtéséhez kötődik. Már azelőtt beszélhetünk róla, hogy a bűn bejött volna a világba (Gen 3). Ezért mondja Jézus a házasságra vonatkozóan, hogy „már kezdettől fogva...” (Mt 19,4), tehát esszenciális módon hozzátartozik ahhoz, hogy Isten az embert férfinak és nőnek teremtette. Ezért a házasság egy Isten által elrendelt, élethosszig tartó unió a férfi és a nő között, és ez – legyen szó bármilyen kultúráról, társadalomról – a történelem minden periódusára igaz, amíg el nem jön az új ég és új föld korszaka (a feltámadás után az emberek Jézus szerint már nem fognak házasodni, hanem olyanok lesznek, mint az angyalok).

Ezt bizonyítja, hogy Isten megítéli azokat a nem zsidó, pogány városokat, amelyek eltérnek rendelkezésétől (Sodoma és Gomorra), és erőszakos, homoszexuális életvitelt folytatnak (ld. Gen 19, 1-28, különösen 19,5, és Júd 7). Megítéli a fáraót, amikor más feleségével akar hálni (Gen 12,17-20). A Példabeszédek könyve, amelynek univerzális, általános bölcsességei nem pusztán az ószövetségi Izraelre vonatkozathatók, sűrűn figyelmeztet a házasságtöréssel és a paráználkodással kapcsolatosan (2,16-19; 5,1-23; 6,20-35; 7,4-27; 23,27-28).

További példaként említhetjük, hogy Keresztelő János megfeddi Heródes Antipást, amiért az testvére feleségével folytat szexuális kapcsolatot. Pál apostol azt mondja a pogányokra – akiknek nem rendelkeztek a „zsidó törvénnyel” –, hogy Isten, és az ő erkölcsi mércéje ellen vétének, amikor paráználkodnak, fajtalanok (Róm 1,26-27; 1Kor 5,9-10; 13,6-9; 1Pét 4,3-5). A Jelenések könyvében a „Babilonnak” nevezett nagy város, amely az Isten ellenes lázadás földi központja, számos bűne miatt esik majd ítélet alá, többek között azért (Jel 18,3,9) mert „féktelen paráznaságának borából ivott minden nemzet” (Jel 18,3.9.)

Ugyancsak referenciának tekinthető a Lev 18, ahol is azt látjuk, hogy a kánaáni városok morálisan elszámoltathatók Isten előtt számos szexuális bűn miatt, pedig a zsidó törvény közvetlenül nem nekik lett címezve (27.vers: „Mert mindezeket az utálatos dolgokat az előttetek fekvő földnek a lakosai követték el, és tisztátalanná lett az a föld”). Miért? Mert Isten morális mércéje bele lett írva szívükbe, és saját lelkiismeretük tanúskodik ellenük, ezért Isten jogosan kéri őket számon (ld. Róm 2,14-15).

Isten a Biblia elejétől a végéig felállította a házasság természetére vonatkozó mércét, majd újra és újra kifejezésre juttatja, hogy a földön minden emberre vonatkozik, így mindenki felelősségre is vonható ezen normák iránt tanúsított engedetlensége miatt.

A homoszexualitással kapcsolatos bibliai passzusok – egyértelmű tiltás

A házasságra vonatkozó erkölcsi mérce részletesen ki van fejtve az Ószövetségben. Ezen túl az Írás az emberek között létrejövő kapcsolatok bizonyos típusát eleve kizárja az érvényes házasság kategóriájából (Az incesztust például tiltja a Leviticus 18,1-18; 20,11-20; Deut. 22,30; 1 Kor 5,1-2). Természetesen a házasságtörést minden esetben tiltja és szankcionálja a Törvény, ahogy az olyan személlyel való házasságot is, aki már másnak a házastársa. Mi most csak a homoszexualitásra vonatkozó bibliai tanítást tekintjük át (a teljesség igénye nélkül és valóban csak fel-felvillantva a legfontosabb bibliai vonatkozásokat). A következő bibliai passzusok érintik a homoszexualitás kérdését:

„Férfival ne hálj úgy, ahogyan asszonnyal hálnak. Utálatosság az” (3 Móz 18,22)

„Ha valaki férfival hál úgy, ahogyan asszonnyal szoktak hálni, mivel utálatosságot követtek el mindketten, halállal lakoljanak, vérük rajtuk” (3 Móz 20,13).

„Ezért Isten gyalázatos szenvedélyeknek szolgáltatva ki őket. Mint ahogy asszonyaik felcserélték a természetes érintkezést a termé-

szetellenessel, ugyanúgy a férfiak is elhagyták a női nemmel való természetes érintkezést, és egymás iránt gerjedtek fel kívánságukban; férfiak férfikkal fajtalankodtak, de el is veszik tévelygésük méltó jutalmát önmagukban” (Róm 1,26-27).

„Vagy nem tudjátok, hogy igazságtalanok nem örökölhetik Isten országát? Ne tévelyegjete: sem paráznák, sem bálványimádók, sem házasságtörők, sem bujálkodók, sem fajtalanok, sem tolvajok, sem nyerészkedők, sem részegesek, sem rágalmozók, sem harácsolók nem fogják örökölni Isten országát. Pedig ilyenek voltak közületek némelyek: de megmosattatok, megszentelődtetek, és meg is igazultatok az Úr Jézus Krisztus nevében és a mi Istenünk Lelke által” (1 Kor 6,9-11)

„És tudjuk azt is, hogy a törvény nem az igaz ellen van, hanem a törvénszegők és az engedetlenek, a hitetlenek és a bűnösök, a szentségtelenek és a szentségtörők, az apa- és anyagyilkosok, az embergyilkosok, a paráznák, a fajtalanok („férfiakkal háló”), az emberrablók, a hazugok, a hamisan esküvők ellen, és mindaz ellen, ami csak ellenkezik az egészséges tanítással” (1 Tim 1,9-10; - ἀρσενοκοίτης -).

Azok, akik „bibliai alapon” legitimnek tartják (de legalábbis cáfolhatatlannak) a homoszexuális életgyakorlatot, illetve az azonos neműek közötti viszonyt, azt mondják, hogy az említett bibliai passzusok a homoszexuális érintkezés nem minden típusáról beszélnek, ebből következően nem esik mindegyik a bűn kategóriájába. Amire vonatkozhatnak: egy felnőtt férfi és egy kiskorú fiú közötti viszony, homoszexuális prostitúció (ahol „szolgáltatásért fizetnek”), bizalmatlan, érzelmenélküli homoszexuális viszony, vagy „természetellenes” homoszexuális életvitel (olyan emberek között, akiknek természetükből fakadóan nincsenek homoszexuális vágyaik, tehát akik heteroszexuális beállítottságuk ellenére homoszexuális viszonyt folytatnak).

Mindenesetre ezek a szakaszok nem beszélnek ilyen distinkciókról, amelyek azt sugallnák, hogy a homoszexuális életvitelnek csak egy bizonyos fajtájáról volna szó. Ha ezek a szakaszok, illetve azok kon-

textusa nem szűkítik le értelmezésüket, akkor részünkről sem volna korrekt így eljárni, vagyis az említett bibliai passzusok mindenféle homoszexuális magaviseletre vonatkoznak.

Tegyük hozzá, hogy jóval az Újszövetség megfogalmazása előtt, számos ókori író és filozófus úgy tekintett a homoszexualitás életmódjára, mint bűnös életvitelre, és hasonló nyelvezetet használtak, mint Pál a Róm 1-ben, az 1 Kor-ban, vagy az 1 Tim-ban. A görög filozófus, Plátón pl. a következőket írta:

„amikor egy férfi egyesül egy nővel nemzés céljából, akkor a megtapasztalt örömet a természet ajándékának tartják, ugyanakkor el-
lentmond a természetnek (gr. „para physin”, ugyanezt a kifejezést használja Pál a Róm 1,26-ban), ha férfi férfivel, vagy nő nővel egyesül, és...azok...a szörnyű bűnök a gyönyör rabszolgaságába hajtják őket” (Platón: Törvények, 1.636C.)

A zsidó filozófus, Alexandriai Philón, amikor a Lev 18,22-ről és a 20,13-ról ír, elítéli a homoszexuális vágyat: „Sokkal súlyosabb, mint a fentiek, egy másik gonosz, amely elterjedt a városokban, nevezetesen a pederasztia” (gr. terminus, „pederasztia – paiderasteuo”: szexuális kapcsolat egy idősebb férfi és egy kamasz fiú, serdülő között). Philó szerint ez a gyönyör természetellenes („para physin”, ugyanezt a kifejezést használja, amit Pál is a Róm 1,26-ban), és azt mondja, hogy „méltó a halálra” (Alexandriai Philón: Az egyes törvényekről, 3:37).

Más helyen Philón Ábrahámról szóló írásában általánosabban is beszél a homoszexualitásról, amikor is azt mondja, hogy a homoszexuális viselkedés Sodomában „az egész lakosságot megrontotta”, ezért Isten mennyből jövő tüzesővel pusztította el a várost, „undorodva ettől és eltörölve ezt a természetellenes és tiltott érintkezést” (Alexandriai Philón: Ábrahámról, 136-137).

Josephus Flavius, a zsidó történész (Kr.u.37-100), Elis és Théba lakóiról azt írja, hogy homoszexuális viselkedésükkel „természetellenes („para physin”; ld. Róm 1,26) kicsapongást” folytat-

nak, és ebben a kontextusban úgy utal a „szodómia gyakorlatára” (homoszexuális viselkedés), mint „gyalázatos, rettenetes és természetellenes gyönyörökre, amelyekre ... rákaptak” (Josephus Flavius: Apión ellen, II. könyv).

A görög történész, Plutarkhosz is úgy hivatkozott a homoszexuális viselkedésre, mint ami a „természetnek ellentmond” („para physin”), és ami „erkölcstelen” (Plutarkhosz: Szerelem könyve, 751C).

Ezek az idézetek megmutatják, hogy az Újszövetség szerzői ténylegesen helytelenítik a homoszexuális életformát, hiszen ugyanazt a terminológiát használják, amelyet más, görög nyelvű kortárs irodalmak, és mindenféle homoszexuális kapcsolatot elutasítanak, mint „természettel ellenkezőt” és morálisan elítélendőket.

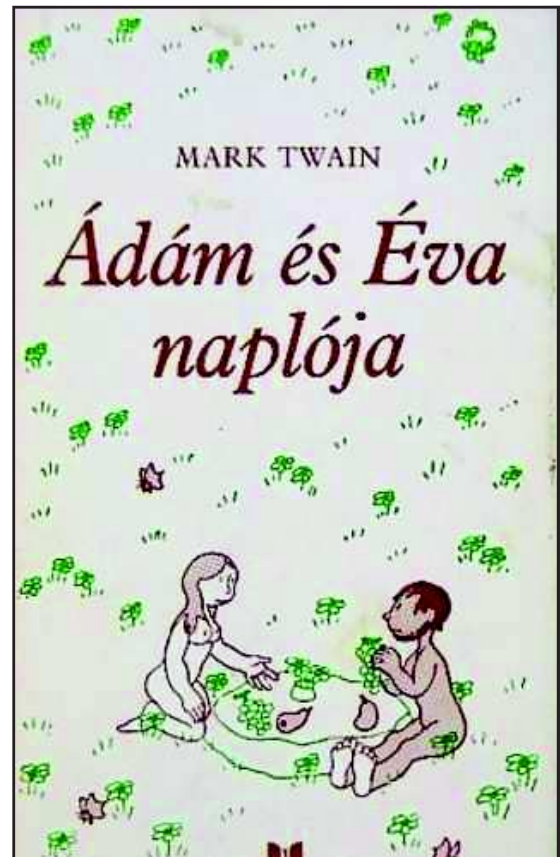
Márkus Tamás András
egyetemi lelkész

Könyvajánló

Mark Twain: *Ádám és Éva naplója*

Biztos vagy benne, hogy jól ismered Mark Twain-t? A könyöködön jön ki a Koldus és királyfi? A Tom Sawyer-t már kinőtted? Mit neked Huckleberry Finn? Szerintem nem elég kiterjedtek az információid, ha nem ismered az *Ádám és Éva naplója* című 93 oldalas művet. Ez természetesen zsebméretű könyv, mert így vizsgaidőszak előtt közvetlenül nem is mernék valami nagyobb volumennűt ajánlani. Nagyon vicces, nagyon sokat fogsz nevetni, ha kezvedbe veszed, és már az első sorok kacajt indítanak benned olyannyira, hogy kényszert fogsz érezni, hogy felolvasd a szobatár-

sadnak, majd szemben a szomszédnak, végül mindenkinek, akivel csak találkozol, és akitől nem akarod megvonni a jókedvet. És kitől akarád? Kinek ne jönne jól egy kis boldogsághormon? Indíts nevetéshullámot! Tudj meg többet arról, hogy egy egyházkritikus író szerint hogyan zajlott le *Ádám és Éva ismerkedése*! Nem sokat változott a dolog, mert a férfiak még mindig hajlamosak sokkot kapni, ha tapasztalják, hogy egy nő mennyit képes beszélni a semmiről. Az persze a könyv ellen szól, hogy inkább *Éva* negatív velejárói vannak kidomborítva, míg *Ádám* hülyeségei elslisszolnak a sorok között. De mit várunk egy elfogult írótól? A mi dolgunk, hogy megalkossuk a másik oldalt, az igazi *Ádámot*, akihez a teremtése óta a hasán keresztül vezet az út. Meg egyebek, de erről most inkább nem mondanék többet...

Oscar Wilde: Dorian Gray arcképe

Különleges történet egy önmaga szépségétől és halhatatlanságától megrészegült fiatalember tragédiájáról, amely mindvégig azzal kecsesget, hogy minden tettét megúszhatja az ember, mert övé a sokak által óhajtott elmúlhatatlan fiatalság, melyen nem fog az idő, a bűn nem torzítja a tekintetet. De ott van az árulkodó festmény, mely nem hazudik, hanem az igazat mutatja, a tagadhatatlan igazságot, melyet el kell rejteni mindenki elől, mert aki felfedezi, az az életével fizet. És a képet készítő festő belehal a tudásába. De meghal egy nő a szerelmi csalódásba, meghal a nő testvére egy véletlen összejátékaiképpen, mert Dorian Gray sorsa még nem teljesedett be, nem tett még elég gonoszságot annak ellenére, hogy mindvégig szorul körülötte a hurok. Bár az arca nem árulkodik a lelkéről, csak a pletykák. A nagy átverés kompozíciója ez, míg eljutunk egy élet haláltáncáig, ahonnan nincs visszaút. Csak a lelepleződés...

Kodolányi János

Most nem konkrét művet szeretnék ajánlani, hanem egy elfelejtett irodalmi alakot, kinek életműve igen magasra rúg. Kodolányi 500 oldal alatt nem nagyon tudott írni, de nézzük el ezt neki, mert ő mindennek annyira pontosan utána nézett akár külhoni anyaggyűjtő utakon is, hogy végül lehetetlen lett volna a teljességre való törekedés igénye nélkül leszűkíteni a téma által megkívántakat. Méltatlanul szorítják őt háttérbe, pedig nála jobban kevesen dolgozták fel a Gilgames eposzt, ahol minden szereplő karakterére talál, és lelki tusái, szerelmei, emberi végességei napvilágra kerülnek. Mi több, a több ezer éves istenek élete mellett is elidőzhetünk, akik túléltek az özönvizet, de idejük már lejárt, mert immár az embernek, a félig pikkelyes Gilgamesnek van jövője, akivel egy időben Noé is partot ér.

Veres Kata

Titkos metamorphosis

Egyszer egy ember húst sütött a konyhájában. Pontosan két szeletet: egy kicsit és egy nagyobbat. Pompásan megterített a hallban, hisz nemes lakomára készült. Gondosan előkészítette a családi porcelánt, fényesre törölte a poharakat, bekészített egy üveg vörös bort. Minden készen állt. A hús illata a konyhát is betöltötte.

A lemezgyűjtemény előtt megállva gondterhelten válogatott. Melyiket válasszam? – kérdezte magától. Könnyed muzsikát asztali csevejhez? Vagy súlyosat a pillanat jelentőségéhez mérten? Vagy valami függetlenebbet? Mondjuk, legyen jazz? Az valahogy olyan cigaretta-füstös, konyakos estbe vinne, s mindnyájan kedvenc könyvidézeteinkkel szórakoztatnánk egymást, s ünnepelnénk művészet és tudás, tehetség és intelligencia gyümölcsöző kapcsolatát.

Akárhogyan is, valahogy dönteni kell. Dönteni, mert mindjárt megérkeznek. Sokan lesznek. A lakás tiszta, szóval elégedettek lesznek, és a székkárpitok is makulátlanok. Persze az öreg pianóra ráfért volna egy hangolás, ha muzsikálni, vagy dalolni volna kedvünk, de sebaj, majd elhallgatjuk, végül is nem csúnya a hangja, csak kissé diszszonáns. Persze mi nem az manapság?

Disszonancia. Mint a két szelet hús, mely egymásnak feszül, és sistereg, serceg, míg megadja magát, s kiárasztja illatát. De a lényeg nem változik. A kisebb kicsi, a nagyobb nagy marad. Ellentétei egymásnak.

Bartók mellett döntött. Magyar zene magyaroknak – gyökerek, tisztelet, hódolat, alázat.

A túske karistol, a zene felcsendül. Karcol, talán sebez is. Ez a túdolga. Hogy szúrjon, karcoljon, hasítson. A zene merengő. Minden lelassul, átalakul. Csitulni kezd a szédítő forgatag. Szédülsz, forogsz, magadban táncolsz, magadba fordulsz, magadban láatsz, visszhangozva

cseng a füled, elhomályosul tekinteted, borzongás fut rajtad végig, lázas vagy, talán transzba esel, vagy csak nyugalmas csöndet keresel.

Az akkordok kérlelhetetlenül szólnak, meg is ráznak, noha nem ismeretlenek. Mint ahogy azok sem, akik jönnek.

A kilincset egymásnak adják az ismerős alakok. Cipők, sapkák kalapok, keveredő illatok, nevető hangok, önbizalomtól duzzadók és bizonytalanok, s noha a valóság az valóság, az igazság pedig igazság, mégis ködös, rejtélyes és bizonytalan minden, a belső remegés a képtelenségig repít egészen.

Ahány vendég, annyi házigazda. Borral kínálják egymást, süteményt majszolnak, a lakásban büszkén körbe-körbe járnak. A fotelokba hullnak a zakók, van, aki ingujjban, más mellényben mászkál. Dicsérik a képeket a falon, magyaráznak egymásnak, anekdotáznak. Egyik másik kipirultan, lendületesen magyaráz, míg mások csak felülnek az események hátára, hogy cipeltessék magukat, s hátradőlve befogadják az élményt, amit mások munkálnak.

Ez persze kell az egyensúlyhoz. Nem lehet mindenki kapitány, s egyszeri matróz a hajón!

Aztán egyszer csak előlépett ő. Körberagyogta a csillogás. Mindenki megláthatta benne önmagát. Ő a tükör. Ránézel, de magadat látod.

Emberünk is önmagát látta. Kábult volt és szótlán, pedig volt mit mondania, de nem sikerült szólania. Szemeiben duzzadtak voltak az erek, a szeme alja fekete, arccsontja szögletesen kiemelkedett, szája lilás-vörösen lebiggyedt, mintha kigúnyolná az életet.

Mégis képtelen volt kimondani. Még nem sikerült. Ezért aztán továbbra is rossz házigazda volt. Csak állt, mozdulatlanul, szótlánul, mint kire az egész esemény irgalmatlanul ránehezedett. A többiek beszéltek, némelyik a pianínóhoz lépett, s otrombán belekalimpált Bartókba. Kezdték lerészegedni. A nők zavarodottan igazgatták a hajukat.

Kezdték izgatottak lenni, a retikülökből kicsiny sminkkészletek kerültek elő. Némelyik férfi kinyitott egy-két gombot az ingén, mások javasolták, hogy ablakot kellene nyitni.

A házigazda rezignált volt, tehát nem történt semmi. Aztán mégis, mert kezdett a levegő fogyni, így egyikük az ablakhoz lépett, hogy kitárja azt. A szobába friss levegő áramlott, hideg is volt talán, így megy ez a szeptember végi esteken. Ahogy kinéztek az ablakon, elsárgult faleveleket láttak a járdákon. S ő még mindig ott szobrozott hallgatagon.

Nem szólalt meg. Pedig már döntenie kellett volna. Miért volt erre képtelen – ez felfoghatatlan, sőt mi több, botrányos. Az egyik vendég remegő kézzel kereste elő cigaretta tárcáját – nem bírta tovább a feszültséget és a restséget. A rohanó idő és megmerevedő pillanat ketősségét. Az egész helyzet komikus esetlenségét.

De senki nem emelt szót. Mivel mindenki házigazda lett, s a házigazda a vendég. Ezért aztán borral kínálták, lemezeit szanaszét dobálták, kikerült Bartók, lett helyette jazz, cigaretta füst, könyvekből vett idézetek és hasonlók. Aztán jött a súlyos zene. Liszt, Beethoven, ünnep és önfegyelem, hogy aztán az egész modorosságba vesszen, s a komolytalanság újabb üveg borhoz, hölgyeknek tett bókokhoz, bátorsághoz, majd egyre oldottabb hangulathoz vigyen, s végre a ház urát is áldja meg az Isten!

Ki ott állt csendesen, míg végül kimondta a szót. Szerénységével önzését feláldozva kitessékelte a sok vendéget, s büszkén a tükörhöz lépett. Az ablakhoz lépve egy kis friss levegőt szívott, megigazította magán az inget, kezébe vette a tányért, majd az ajtóhoz lépett.

Becsöngetett a szomszédba. Egy szegény család lakott ott, az egyik gyermek hallotta meg először, s ő ajtót is nyitott. Odaadta neki a tányért. Elköszönt, majd hátralépett kicsit. A gyermek boldogan csapta be az ajtót, s futott, kiáltását talán az egész ház hallotta, nézzétek milyen szép nagy szelet hús.

Emberünk hazaindult, mosolygott magában. Pedig nem is tudta, ez a nagyobb szelet hús. Belépett a szalonba, mely nemes lakomához volt megterítve, megette a kisebb szelet húst, majd jazz zenét tett be, konyakot ivott, verseket szavalt, és eldöntötte: holnap szerez egy barátot.

Székely Tamás

Régizene ma

A Tabulatúra régizenei együttes több szálon is kötődik a református egyházhoz. A mostani, élő, eleven kötődési pont a Budai Református Egyházközség. Gyülekezetünk több éve ad helyszínt a havonta megrendezésre kerülő régizene klubjuknak, ahol minden alkalommal egy-egy zenei irányzattal ismerkedhetünk meg.

A régmúltban gyökerezve: az együttes egyik vezetője, Rossa Levente Bors anyai nagyapja református lelkészként szolgált, amíg ezt a történelem viharai meg nem változtatták. De vannak frissebb kötődések is: a másik vezetőjük Bencze Balázs kislánya a mi gyülekezetünk hitoktatói által ismerkedett meg a hit alapjaival a közelünkben lévő iskolában.

Az együttes és a gyülekezet kapcsolata szerteágazó, nem merül ki csupán a helyszín biztosításában. Az együttes tagjai örömmel és nagy szeretettel kapcsolódtak a gyülekezet határon túliakat támogató "Szeretetszálak határok nélkül" névvel fémjelzett támogató akciójához, és több, jótékony célú diakóniai programjához. Évek óta rendszeresen adnak adventi koncerteket a felvidéki Ipoly-menti kis református gyülekezetek templomaiban, de ha sors úgy hozza, elutaznak velünk Erdélybe, a budai gyülekezet által ott patronált Emmaus gyermekotthonba. Vagy adnak évente akár többször is jótékony koncertet a Szilágyi Dezső téri református templomban az éppen aktuális támogatási cél

javára, legyen az vajdasági, kárpátaljai, erdélyi vagy felvidéki illetőségű. Szeretetszálainkkal együtt szőjük át, együtt öleljük át az egész Kárpát-medencét! Hisszük, hogy ebben a szolgálatban Isten rendelt minket egymás mellé, és Ő ad erőt nekünk e szolgálatok elvégzéséhez!

A határon túli kapcsolatok ápolása mellett örömmel tették eleget országhatáron belüli református gyülekezetek felkéréseinek is, előzetes egyeztetés után szívesen látogattak el itthoni gyülekezetekbe is.

Hadd említsük meg itt azt is, hogy a Kálvin-évek alkalmából a nagy reformátor előtt egy külön erre az alkalomra megjelentetett CD-vel tisztelegtek: "Uraknak Ura, nagy Isten" címmel. Amelyen a Kálvin-korabeli református énekek gyönyörű csokrát nyújtják át a régizene rajongóinak.

2015 őszén egy közös ünnepre készültünk: az együttes 2015 októberében ünnepelte fennállásának 15. évfordulóját! Ebből az alkalomból a budai Várban, a Budavári Önkormányzat aulájában adtak ünnepi koncertet. Háziasszony Póka Éva színművésznő és díszvendég L. Kecskés András lantművész voltak.

Mindenkit szeretettel várunk minden hónap harmadik hétfőjén, este hétre a Szilágyi Dezső térre, a régizene klubba! Az együttes egyéb alkalmairól a honlapjukon lehet tájékozódni: www.tabulatura.hu.

Örömmel fogadják a református gyülekezetek, rendezvények felkérését, meghívását, aminek előzetes egyeztetés után örömmel tesznek eleget.

Csenki Zsuzsa
 diakóniai gondnok
 Budai Református Egyházközség

„Ezek a mai fiatalok” – szervezeti körkép, 1. rész

„Egyházban az egyházért, fiatalokat fiatalok által”

Református Fiatalok Szövetsége

Finom tea, jókedv és nagy adag szeretet. Ez az a néhány szó, amely eszembe jut a Refisz irodában tett látogatásomról. Pogrányi Károllyal (lelkész) Rácz Gáborral (elnök), Harsányi Andreával (titkár), Ferencz Lillával és Weiner Zoltánnal (elnökségi tagok) beszélgettem a szervezet múltjáról, jelenéről és jövőjéről.

Melyek voltak a szervezet első lépései, honnan indultatok?

Károly: A Refisz 1989-90 magasságában alakult meg Cegléden, ahol sokan jelen voltak, aztán akik továbbvittek, már egy szűkebb csoport volt. Abba a hagyományba állt bele a Refisz, amelyben a század elején alakult ifjúsági

szervezetek mozogtak, mint például a KIE vagy az SDG. Az akkoriak úgy látták jónak, hogy induljon egy olyan szervezet, mely az egyházban az egyházért, az egyház fiataljaiért, fiatalok a fiatalok által szolgáljon és tegye a dolgát. Nem voltam ott az alapításkor, én magam legalább a harmadik generáció vagyok. 1999-ben kapcsolódtam be a Refisz életébe egy Balatonszárszói konferencián, ahol megtértem, s onnantól kezdve követem figyelemmel a szervezet tevékenységét.

Zoli: 2007-2008-ban voltam először konferencián, ami Kecskeméten volt az Emmaus házban. Az érdekes az, hogy teológus koromban újra elővettem a konferencia füzetét, és tudatosult bennem, hogy ezen a konferencián Pista bácsi és Balla Péter voltak az előadók, s a Filippi levelet boncolgattuk. Öröm volt erre utólag rádöbben.

Már-már szóba került a jelen is. Most arra kérlek Benneteket, hogy húzzatok aszerint egy-egy fényképet a Dixit társasjátékból, mely szerintetek leginkább kifejezi a Refisz jelenét, és a Ti szerepeteket ebben!

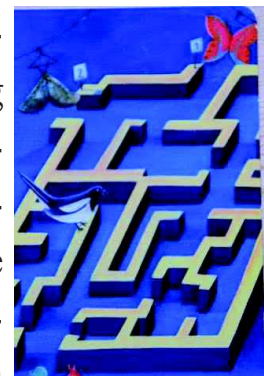
Károly: Iránytű és térkép. Tegyetek tanítványokká minden népeket, egészen a föld végső határáig: misszió. Ezek a szavak jutnak eszembe. A Refisz missziói szervezet, evangélizációs felütéssel, fiatalok között. Megtérésre hív. Ami igazán közel áll hozzám, az a missziós utak szervezése, ez az én asztalom most. Iránytű is látható a rajzon: irányt ad. Lelkészként és gyülekezetvezetőként ezt érzem felelősségemnek, és a Refiszben is ez a feladatom: az iránytalálásba tegyem bele azt, amit én bele tudok tenni. Hogy tudjuk, merre megyünk, mit akarunk és hogyan, ezekről pedig újra és újra beszélni kell.

Andi: A titkár feladata, hogy biztos pont legyen a szervezeten belül, ezt látom a horgony szerepeként, mert minden más tag, tisztviselő mozog. A titkárnak pedig az az egyetlen és legfontosabb feladata, hogy a Refisz életét és mindennapjait irányítsa és kézben tartsa, átlássa.

Zoli: Ha azt mondjuk, hogy ez a hernyó a batyúval a Refisz, akkor azért érzem találónak ezt a képet, mert nagyon sok változás van most a szervezet életében. Még inkább aktuálisnak éreztem az idei tanévkezdő csendesnapok témáját: változások. Nemrég teljes generációváltás történt az elnökségben, titkárváltás is volt, illetve székhelyünk is átkerült a misszió központból ide, a belvárosba. Egészen pontosan a Práter utcába. Abból a szempontból nem jó a kártya, hogy viszonylag sötét ez a labirintus... Azt gondolom, hogy mi ezt inkább fényként éljük meg, hogy jó ebben benne lenni. De most sokfelé ágazik az út, sok lehetőség van előttünk.

Gábor: Több ajtó is szerepel a képen, és azt gondolom a mi szolgálatainknak is több lehetősége van jelenleg: nyitás a szolgálók felé, missziós utak felépítése, de a hosszabb távú jövőre nézve is sok út áll előttünk. Van, hogy több nyitott ajtó is megfér egymás mellett, de olyan is akad, mikor választanunk kell. Egy nyuszt is láthatunk, ami alapvetően nem az erős és bátor lépések szimbóluma. Ahhoz képest, hogy mekkora feladatok állnak előttünk, ahhoz képest kicsi a szervezet, kicsi a kapacitásunk. Mégis ez a nyúl egy hercegi nyúl, páncéllal és karddal, határozott odaállással lép az ajtók elé.

Lilla: Sok mindennel néz szembe a szervezet, ezt jelképezi a hatalmas víz, de igyekszik fenntartani, a kézben tartott láng nem hagyja, hogy ellepjék a hullámok. Sok az újdonság, most indul be a Pesti missziónk is a 8. kerületben és rengeteg a kérdésünk.

Már említettetek pár projektet, kihallatszódott az eddigi beszélgetésünkből is. Megemlítenétek párat?

Károly: Ott vannak a missziós utak. Nemcsak összehívjuk egy-egy eseményre a fiatalokat, hanem kimegyünk hozzájuk. Merthogy egy gyülekezeteket támogató szervezet vagyunk. Azok, akik kérik, elmegyünk hozzájuk, és egy-két napos programot szervezünk, illetve már a hívogatásban is kivesszük a részünket. Felkeressük a néhány éve konfirmáltakat, fiatalokat és meghívjuk őket. Az idei félév során is sok helyre hívtak minket, már tavaszra is várnak bennünket.

Zoli: Személyes tapasztalatból mondhatom, mennyire jól kiegészítik egymást a Refisz konferenciák, találkozások, és a saját gyülekezeti alkalmak. Életemben mindkettőre szükség volt, és erősítette egymást a hitben való elköteleződésem során. A konferenciákról, amit kiemelnék: fontos, hogy igeiek vagyunk, és a Bibliához hűek kívánunk lenni. Keresztyének vagyunk, és bibliai életvezetést szeretnénk felmutatni. Az Alapszabályunkban is benne van, hogy célunk Krisztushoz vezetni

a fiatalokat, hogy az igehirdetések és a közösség által Hozzá találjanak, és Benne növekedjenek. Mi a tapasztalatunk, miért jönnek a fiatalok? Banálisan és nagyon egyszerűen hangzik, de beszélgetni! Mert a hétköznapiak során kevés fórumuk és lehetőségük adódik, hogy őszintén véleményt alkothassanak, és feltehessék kérdéseiket kortársaik között. A program amúgy előadásokból, igei alkalmakból, beszélgetésekből, sportból és teaházból áll, és mindabból ami belefér!

Andi: A Refisz programjainak a felépítésével kapcsolatban a nyári egyhetes nagy táborral kezdeném az egészet. Itt tudjuk a legtöbb fiatalot megszólítani, és Isten Igéjének több ideje van hatni, formálni bennünket. Aztán ott vannak a konferenciák is: őszi, téli és tavaszi. Illetve Karesz által említett missziós utak. De nemcsak ilyen jellegű programjaink vannak. Hadd említsem meg a focikupát is, mellyel egészen más érdeklődésű fiatalokat is el tudunk érni. A legújabb kezdeményezésünk pedig a Pesti misszió itt, a 8. kerületben.

Lilla: Ez egy vadonatúj dolog, más utat jelent, mint korábban, mert mindig gyülekezetek hívtak meg, hogy segítsünk nekik. Tudtuk, mi a hiány, amit be kell tölteni. Itt azonban nem ismerjük az embereket, nem tudjuk, mi a hiány. Abban a szakaszban vagyunk, hogy a szolgáló csapatot kovácsoljuk össze. Lelkileg tanulunk. Az evangéliumok alapján szeretnénk megerősödni ebben a misszióban. Jézuson keresztül megtanulni, hogyan nyúlt Ő az emberek felé, vette fel velük a kapcsolatot. Ott tartunk, hogy szeretnénk elcsendesedni, Istenre hangolódni, hogy Ő mit tesz és mi a terve ezzel, hogy bekapcsolódhassunk ebbe a tervbe. Mindemellett a környezetet is szeretnénk megismerni, ahová megyünk, szeretnénk szétnézni.

Zárókérdésképp pedig, mit üzentek a teológusoknak? Miben lehetek Ti támaszunkra, és miben lehetünk mi a Ti segítségetekre?

Zoli: sokat jelent számomra a teológiai éveim alatt, hogy amikor úgy érzem, elfáradtam, akkor óriási erőt tud adni egy-egy konferencia, szervezés és szolgálat Isten Igéje körül, fiatalok között. Életszagú. Másrészt, amit kiemelnék, hogy a Refisz egy nagyon jó gyakorlóterep.

„Homilgyak” van a teológián, „kiscsopvezgyak” nincs. ☺ Szeretettel várjuk és fogadjuk, ha valaki szeretne szolgálni közöttünk, bármiben, amiben úgy érzi Isten elhívta rá: áhítat tartása, csoportvezetés ... stb.

Károly: Gyertek el, nézzétek meg! Ki tudja, hol fogtok majd szolgálni, az is lehet, hogy egy kis faluban, ahol nehezebben működik az ifjúság megszervezése. Nagyon fontos, hogy megtanuljátok, hogy az összefogás mennyire fontos dolog! Hogyan foghatnak össze lelkészek, gyülekezetek, hogyan lehet közösen szervezni, összehozni valamit. Rengeteg jó példát látunk erre: ott van a dél-balatoni összefogás Hajdú Zoltán Leventééknél, vagy a pesti paneltömböknél, de így működik a Refisz is. Számomra biztos háttérrel adott a Teológia tanulmányaim során a szervezet közössége.

Köszönöm Nektek ezt a beszélgetést! Isten áldja meg munkátokat továbbra is!

A beszélgető sorozat pedig folytatódik. Legközelebb a Soli Deo Gloria Református Diákmozgalom szolgálatába nyerhetünk betekintést, meríthetünk erőt és ötleteket!

Bogyó Zsófia

Lehetőségek a teológiai tanulmányok után

A Gyökössy Endre Lelkigondozói és Szupervízori Intézet 2005-ben alakult lelkészek, hitoktatók, valamint diakóniai, szociális dolgozók, gyülekezeti munkások továbbképzésére.

Az alapítást megelőző években a Német Pasztorálpszichológiai Társaság (2000-2004) hazai, német és svájci támogatásával, magyar református lelkészeknek lelkigondozói és szupervízori képzést tartott. A lelkigondozói képzés hiánypótló volt, akkoriban a hazai egyházi környezetben erre nem volt lehetőség. Külföldi szervezetek elsősorban ezért segítették, támogatták a képzést, hogy egyházunkban legyenek olyan lelkészek, szupervízorok akik nemcsak művelik, de egyben rendelkeznek a lelkigondozói képzések vezetéshez szükséges, elméleti és gyakorlati ismeretekkel.

Az Intézet névadójának Gyökössy Endrének (1913-1997) nem volt lehetősége „lelkigondozói iskola” alapítására, a II. világháború utáni időszakban tanított a teológián, de az ötvenes években politikai okokból félretették. Gyülekezeti lelkész volt, igehirdetései, írásai, gépelt, stencilezett példányokban terjedtek. A rendszerváltozás után a kilencvenes években jelentek meg prédikációi, könyvei.

Lelkész egyben pszichológus volt, a két háború között ígéretes költőnek indult, Svájcban ösztöndíjasként Jung és Barth előadásait hallgatta, itthon bölcsész és pszichopedagógiai doktorátust szerzett. Haláláig lelkész volt, mindig körbe vették olyan emberek, akik tanulni akartak tőle. Több „tanulmányi kör” is összejött a lakásán, később megalakult a mai napig is aktívan működő Gyökössy Szeminárium, tagjai lelkészek, pszichológusok, pszichiáterek, pedagógusok, értelmiségiek. Gyökössy Endrét gyakran keresték lelkészek személyes problémáikkal, nem volt szupervízor de „szupervízori” tevékenységet végzett.

G Y Ö K Ö S S Y E N D R E
L e l k i g o n d o z ó i
és Szupervízori Intézet

Lelkigondozói felfogását, szemléletét a budapesti levelező teológusoknak írt „Parakletikus lelkigondozás I-II” jegyzeteiben összegezte. Az Intézet alapításnak idején számunkra egyértelmű volt, az ő személye, munkássága kijelölte a lelkigondozásban azt az utat, amit a jelenben a mai körülmények között szeretnénk folytatni.

A lelkészek továbbképzésében elsődlegesen a lelkészek, lelkigondozói képzését tartjuk fontosnak, a „Pasztorálpszichológiai továbbképzés” keretében a klinikai lelkigondozás szempontjait követjük. A „klinikai” meghatározás azt jelenti, hogy védett környezetben, csoportban reflektálunk a lelkész lelkigondozói tapasztalataira, személyére, spiritualitására, a lelkigondozói kapcsolatra. A teológus évek alatt egyetemi keretekben, nem lehet mindent megtanulni, a mai teológiai oktatás célja, hogy a hallgató tudományosan a teológiában legyen kompetens, a személyes, kapcsolati, kommunikációs, spirituális kompetencia csak ritkán kerül elő.

A képzést a Német Pasztorálpszichológiai Társasság (DGfP) klinikai lelkigondozói (KSA) szekciójának képzési irányvonalai szerint tartjuk, mely két alapkursusból áll, aki ezután is szeretne lelkigondozásban tovább tanulni, „Ráépítő” továbbképzést végezhet, később lehetősége van pasztorális szupervízori képzésen részt venni. Az elmúlt években többen is elvégezték az alapképzést, továbbképzést, néhányan most kaptak szupervízori minősítést.

Az Intézet igyekszik a lelkipásztori, lelkigondozói munkában, olyan témákban is segítséget nyújtani, melyek rendszeresen előfordulnak a gyülekezeti életben. Téma centrikus kurzusokat szervezünk a házasság, család, válás, gyász, gyászolók segítése, gyermeket elvesztő családok lelkigondozására. Egyéni, csoport szupervíziót tartunk, gyülekezeti, kórház és börtön lelkészeknek. Részt veszünk a teológusok oktatásában, 2011-ben kapcsolódtunk be kísérleti jelleggel az SRTA 6. évesek képzésébe, az idei évtől a KRE HTK 4. éves hallgatók gyülekezeti gyakorlatát segítjük.

A lelkipozítói képzés területén új út nyílt számunkra, az ősszel kezdtük el az SRTA-val közösen a „Pasztorálpszichológiai szakreferens” négy féléves szakirányú továbbképzést.

Lelkészeket arra kértem, írjanak a tapasztalataikról: milyen segítséget kaptak a képzéseinken a lelkeszi munkájukban?

Balázs Hajnalka lelkesz (Szentkirályi Református Egyházközség):

“Gyülekezeti lelkeszként legelőször 2010-ben érkeztem Lelkipozítói alapképzésre, azóta már a „Ráépítő képzést” is elvégeztem és felvételt nyertem a szupervizori képzésre. A kurzusokon a lelkipozítás területén óriási fejlődést, változást tapasztaltam, mely vonatkozik a lelkipozításra, gyülekezeti munkára, prédikációra. A presbiteri gyűlések vezetését, Bibliaórák és egész lelkipásztori szolgálatom megújítását nyerhettem a képzésekből. A teológiai képzések alatt sokat tanulhattam, de a gyakorlatot a való életben, a gyülekezet területén kellett megszerezni. A lelkeszi munkára való reflektálás, nagy segítség a munkában és nem utolsó sorban, az önismeretben.”

Kerekes Márton kórházlelkesz, szupervizor (Kecskeméti Református Egyházközség):

“A Gyökössy Intézet lelkipozítói képzésén, mint kezdő kórházlelkesz, a betegek lelkipozítását naponta végző ember vettem részt! A kórházi lelkipozító beszélgetéseim során felmerülő kérdéseimből, elakadásaimból, tehetetlenségeimből konkrét esetek bemutatása által tanultam, hatással volt az igehirdetésemre. A képzési hetek spirituális napjai által frissült az imaéletem, mélyült az Istenkapcsolatom. Mindez több év gyümölcse és folyamatos kibontakozása volt számomra!”

L. Molnár István Börtönmisszió vezető - lelkész (Budapest):

“A Börtönmisszió 15 éves szolgálata alatt több képzési formát is kipróbáltunk, végül az Intézet képzéseinél maradtunk. Ami mellette szól: a személyes lelkigondozás mai aktuális kérdéseivel foglalkoznak, az adott témákat szakszerűen, tudományosan ismertetik és továbbadják, figyelembe veszik a bibliai szempontokat. A képzések nem maradnak elméleti szinten, segítenek a börtönben végzett napi gyakorlati munkában.”

Szűcs László lelkész (Szentkirályszabadjai Református Egyházközség):

“A lényegét egy biblia képpel próbálom kifejezni, kincsekre leltem itt. Néhány gyöngyszem: A teológián istenismeretet kaptam, a képzéseken istenélményeket.

A teológián fontos volt az ige, a képzéseken, a helyén mondott ige.

A teológián megtanulhattam, hogyan tudok kapcsolódni az Igéhez, a képzéseken pedig, hogyan tudok kapcsolódni az emberhez.

A teológián hangsúlyos volt, ami konfesszionálisan elválaszt, a képzésen az, ami emberileg összeköt.

A teológián a lelkipásztori szerepre készítettek fel, a képzésen a lelkipásztori létre.

A teológián az volt a fontos, hogy „szeresd az Urat, a te Istenedet” és „szeresd felebarátodat”, a képzésen ez is: „mint magadat”.

A teológián térképet kaptam, a képzésen vezetőket és útitársakat.

Ez a gazdagság biztosítja, hogy a lelkipásztori létet hitelesen, örömmel és meglelégedéssel tudjam megélni.”

Tóth János
intézetvezető-lelkész

Beszélgetés Ivan Pattersonnal

Egy októberi délelőttön a Ráday utcán sétálva próbálunk egy nyugodt helyet találni, ahol Ivan Patterson nagytiszteletű úrral tudunk beszélgetni magyarországi tartózkodásáról, a tervezés alatt lévő cserediákprogramról, és személyes élményeiről. Az esős, borús idő ellenére, - vagy éppen ezért – az Írországi Presbiteriánus Egyház volt vezetője otthon érzi magát és szívesen mesél életéről és arról, hogy miben látja az MRE és a PCI (Presbyterian Church in Ireland) együttmű-

ködésének jövőjét.

Mi a célja a jelenlegi itt tartózkodásának?

A múltban volt együttműködés a két egyház között, illetve a romániai egyházzal is, de ez aztán abbamaradt. Ugyanakkor ezalatt az idő alatt voltak cserediákok mindkét oldalról. Ezt szeretnénk újraindítani. Szeretnénk, ha a diákoknak lenne lehetőségük egy-egy hónapot vagy szemesztert eltölteni egymás országában, kultúrájában, egyházában.

Miben látja a lehetőséget a tanulásra?

Úgy gondolom, hogy mindkét egyház részéről van mit tanulnunk a másiktól. Alapvetően van hasonlóság a PCI és az MRE között, akár történelmileg, akár a közéleti helyzetét tekintve, de vannak különbségek is. Jót tesz, ha ki tudunk mozdulni a saját közegünkből és meg tudunk ismerni más látásmódokat is.

Magyarországon például azt látom, hogy fontosak a hagyományok, és komolyan veszik őket. Itt egy istentiszteletnek megvan a rangja. Ha csak a csütörtöki közös alkalmakat, azaz exhortációkat nézem: a diákok közül többen szépen felöltözve jelennek meg, ezzel is mutatva, hogy hogyan becsülik az egyházukat. Nálunk farmerban és

pólóban érkeznének, mintha éppen a kertből jöttek volna be. De a hivatalos egyházi viseletet sem hordják már a fiatalok közül sokan. Ez persze egyrésztől jó, mert önmagukat tudják adni, de rossz is, mert elveszítünk valamit abból az egyházi hagyományból, ami a miénk volt.

Tehát más kultúrák megismerése és a hitről szóló párbeszéd miatt mindkét oldalról van lehetőség a tanulásra. Ez a PCI-nak és az MRE-nek is fontos.

Ön nem csak elméletként hangoztatja ezt, hanem gyakorolta is az életében. Ha jól tudom tanult kint a Jeruzsálemi Héber Egyetemen. Onnan milyen tapasztalatokkal tudott hazatérni?

Egy három hónapos tanulmányi időt töltöttem kint, s főleg a modern héber nyelvet tanulmányoztam. Ez elég rövid idő egy nyelv megtanulásához. A legérdekesebb inkább a vidéki élet volt, mert lehetett látni azt, amiről a Biblia is beszél (tájakat, városokat, embereket, pásztorokat), ha nem is autentikusan, de az életben, dinamikájában. Nekem az ortodox egyházzal való találkozás is érdekes volt ott kint, úgy a művészetek, mint a teológiai benyomások felől. Élveztem, hogy mindenféle csoportokkal találkozhattam: keresztyénekkal, de amerikai zsidókkal is. A fő cél az volt, hogy Betlehemet és Jeruzsálemet megismerhessem.

Magyarországról mi a benyomása?

Budapesten az élet annyira normális, hogy gyakorlatilag a világ bármelyik pontján lehetnék – a nyelvet leszámítva. Az egyházban jó látni, hogy a hagyományok tovább élnek. Vidéken még régebben jártam (1990-1993; főleg a ma Romániához tartozó részeken, Nagyváradtól északra) és lenyűgöző volt. Például nálunk gyermekkoromban láttam, hogy lovakat használnak, de a vidéki magyar életben ez még mindig megvan.

Egy kicsit rátérve az aktualitásra és a jelenleg tervben lévő csereprogramra. Mit érdemes tudni róla?

Azt szeretnénk, ha a diákoknak meg tudnánk nyitni annak a lehetőségét, hogy az egyetemi tanulmányaik alatt kijöhessenek tanulni Belfastba. Jó lenne, ha ezt a szolgálóknak is elérhetővé tudnánk tenni, sőt ha tanáraink is részt tudnának venni a csereprogramban. Sok közös van bennünk, és ez alapja lehet az építő párbeszédnek. Úgy gondolom, erre nagy szükség van manapság. Ami most nyugaton van, nálunk Észak-Írországból is, az néhány éven, évtizeden belül itt lesz Magyarországon is. Például a homoszexualitás is egy olyan téma, ami folyamatosan egyházi választást igényel. Óvatosan kell ebben eljárni, mert megbélyegezhetik ennek kapcsán az egyházat vagy akár eljárást is indíthatnak ellene. Fel kell készülni rá.

Fontos, hogy a társadalmat aktuálisan érintő kérdésekben megtanuljunk nyilatkozni; hogy úgy legyünk közéletiek, hogy közben ne legyünk politikailag elkötelezettek.

Ilyen tekintetben jelenlegi tartózkodását egyfajta misszióknak is tekinti?

Nem. Sokkal inkább együttműködésnek. Mi az itteni református egyházzal szeretnénk kapcsolatban állni és együtt dolgozni. Szeretnénk, ha meghívás alapján lehetnénk jelen, ahogy most én is az egyház meghívására vagyok itt.

Köszönöm, köszönjük a beszélgetést!

dr. Pétery-Schmidt Zsolt